

Perheenyhdistämisen jälkeinen tuki

- Perheiden näkemyksiä

Kristiina Pynnönen

Satu Väätäinen

Laurea-ammattikorkeakoulu

Perheenyhdistämisen jälkeinen tuki - Perheiden näkemyksiä

Kristiina Pynnönen

Satu Väätäinen

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyö

Syyskuu 2023

Kristiina Pynnönen, Satu Väätäinen

Perheenyhdistämisen jälkeinen tuki - Perheiden näkemyksiä

Vuosi

2023

Sivumäärä

46

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata perheenyhdistämisprosessin jälkeen saatavaa tukea ja kotoutumista perheiden näkökulmasta. YK:n ihmisoikeusjulistus määrittelee perhe-elämän kuuluvaksi kaikille ja perheitä yhdistetäänkin vuosittain yli 15 000. Perheenyhdistämisen jälkeen perheet saattavat kuitenkin jäädä ilman tukea tai palveluita, joka saattaa näkyä perheen kotoutumisessa Suomeen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa perheiden tuen tarpeesta opinnäytetyön työelämäkumppanille erityishuoltojärjestöjen liitolle EHJÄ ry:lle ja muille maahanmuuttaneiden parissa työskenteleville ymmärryksen lisäämiseksi ja palveluiden kehittämiseksi. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu maahanmuuton periaatteista, kotoutumisen määrittelystä, perheenyhdistämisprosessista sekä perheenyhdistämisen jälkeisen tuen tarkastelusta.

Tutkimus tuotettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä ja aineisto kerättiin teemahaastatteluin. Tutkimusta varten haastattelimme viittä henkilöä, joista neljä saivat kansainvälistä suojelua ja yksi tuli maahan syntyperäisen suomalaisen aviopuolison luokse. Tutkimuksen tulokset käsiteltiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen.

Tutkimuksessa selvisi, että perheenkokoajat ovat vastuussa suurimmilta osin tai kokonaan perheensä kotouttamisesta. Perheenkokoajan vastuu ja kuormitus koettiin hyvin raskaaksi. Saadun tuen määrä vaihteli merkittävästi, myös sen mukaan, kuinka palveluita oli osattu itse etsiä ja niihin hakeutua. Haastateltavat nostivat esiin sosiaalityön liian pienet resurssit ja järjestöjen merkityksen perheiden kotoutumisen tukemisessa. Järjestöt pyrkivät täydentämään palvelujärjestelmää tarjoamalla yksilöllistä palvelua perheenyhdistämisen kokeneille. Näiden tutkimustulosten pohjalta pohdittavaksi jää, kuinka kattava järjestöjen palveluverkosto on ja saavatko kaikki perheet riittävää ja tasavertaista palvelua asuinkunnasta riippumatta. Tuen tarvetta arvioitaessa tulisi huomioida, että tuen tarve saattaa myös vaihdella kotoutumiskaaressa eri vaiheissa. Perheenkokoajan vastuuta tulisi yrittää vähentää perheiden tasavertaisen kotoutumisen mahdollistamiseksi.

Asiasanat: perheenyhdistäminen, tuki, kotoutuminen, maahanmuutto

Kristiina Pynnönen, Satu Väätäinen

Support after family reunification - Families' views

Year 2023

Pages 46

The purpose of the thesis was to describe the support and integration after the family reunification process from the perspective of the families. The UN Declaration of Human Rights defines family life as belonging to everyone and more than 15,000 families are reunited every year. However, after family reunification, families may be left without support or services, which may affect a family's integration into Finland. The goal of the thesis was to produce information about the families' needs for support for the subscriber of the thesis which is the Federation of Special Welfare Organizations EHJÄ ry and others working with immigrants to increase understanding and develop services. The theoretical framework is formed by basics of immigration, the definition of integration, the family reunification process and review of post-family reunification support.

The study was produced using a qualitative research method and the material was collected through theme interviews. Five people for the study were interviewed. Four of them received international protection and one came to Finland for a native Finn. The findings of the study were processed using content analysis.

The study revealed that the sponsors are mostly or completely responsible for the integration of their families. The responsibility and load of the sponsor was perceived as very heavy. There was a lot of variation in how much support was received, also depending on if you knew how to search for and apply for services by yourself. The interviewees pointed out the insufficient resources of social work and the importance of organizations in integrating and supporting families. The organizations aim to supplement the service system by offering individual service to those who have experienced family reunification. Based on these findings, it remains to be considered how comprehensive the organizations' service network is and whether all families receive adequate and equal service, regardless of their municipality of residence. When assessing the need for support, it should be considered that the need for support may also vary in different phases of the integration timeline. Efforts should be made to reduce the responsibility of the sponsor to ensure equal integration of families.

Keywords: Family reunification, support, integration, migration

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Maahanmuutto	7
3	Kotoutuminen.....	8
3.1	Alkuperehdytys ja -kartoitus	8
3.2	Kotoutumisen tukeminen	9
4	Perheenyhdistäminen.....	10
4.1	Perheenyhdistämisprosessi	11
4.2	Alkuvaihe perheen yhdistyessä.....	12
5	Perheenyhdistämisen jälkeinen tuki.....	12
5.1	Psykososiaalisen tuen tarve.....	14
5.2	Perheiden kotoutumiskaari	15
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	15
7	Opinnäytetyön työelämäkumppani EHJÄ ry	16
8	Opinnäytetyön toteutus	16
8.1	Laadullinen tutkimusmenetelmä.....	16
8.2	Teemahaastattelu.....	17
8.3	Haastatteluiden kuvaus	17
8.4	Sisällönanalyysi.....	18
9	Arviointi	21
9.1	Opinnäytetyön eettisyys	21
9.2	Opinnäytetyön luotettavuus	22
9.3	Haastatteluiden arviointi	23
10	Tutkimustulokset	24
10.1	Perheenyhdistämisen jälkeen saatu tuki.....	24
10.1.1	Yhteiskunnan tarjoama tuki	25
10.1.2	Läheisten tarjoama tuki	27
10.2	Perheenyhdistämisen jälkeen toivottu tuki	28
10.2.1	Tukea perheenkokoajan vastuun vähentämiseksi	29
10.2.2	Tukea oman toimijuuden lisäämiseksi	31
11	Johtopäätökset	32
12	Pohdinta	34
	Lähteet.....	37
	Kuviot	43
	Taulukot	43
	Liitteet	44

1 Johdanto

Vuosi 2022 oli Suomessa suojeluperusteisen maahanmuuton osalta tähän asti vilkkain vuosi. Tilapäistä suojelua haettiin enemmän kuin koskaan Ukrainan sodan vuoksi. Myös työn perusteella myönnetyt oleskeluluvat lisääntyivät, ja yhä useampi haluaa tuoda perheensä Suomeen. (Santaharju 2023.) Ensimmäistä oleskelulupaa haettiin yhteensä 47 447 kertaa. Näistä hakemuksista 17 476 oli perheperusteisia, joista myönteisiä oli 15 457. Suurin osa perheperusteista oleskelulupaa hakeneista oli Suomessa oleskeluluvalla asuvan ulkomaalaisen puolisoja tai lapsia. Hakijoissa oli runsaasti myös Suomen kansalaisen puolisoja, ja vain pieni osa oli kansainvälistä suojelua saaneiden perheenjäseniä. (Maahanmuuttovirasto 2023a.)

YK:n ihmisoikeusjulistuksessa on määritelty, että jokaisella ihmisellä on oikeus perhe-elämään (Castaneda ym. 2018, 31; Nordentoft & Lehtinen 2022; Fingerroos & Tiilikainen 2019, 315). Suomi on sitoutunut auttamaan ja suojelemaan pakolaisia, mutta silti Suomella on paljon epäkohtia perheenyhdistämiseen liittyen. Kansainvälistä suojelua saaneiden perheenyhdistämisestä on tehty hyvin haastavaa, vaikka perheiden yhdistäminen olisi niin perheenkokoajien, perheenjäsenien kuin yhteiskunnan etu. (Nordentoft & Lehtinen 2022.) Onkin todettu, että pakolaisten kotoutumista vaikeuttaa kaikista eniten erossaolo perheestä ja perheenyhdistämisprosessiin liittyvät haasteet (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022a).

Perheenyhdistämiseen liittyvistä haasteista ja erossaolon vaikutuksista on tehty viime vuosikymmenenä useita tutkimuksia, mutta perheenyhdistämisen jälkeisestä tuesta on saatavilla hyvin vähän tietoa. Suomessa on käsitys, että perheperusteisista syistä tulevia maahanmuuttaneita on hankala kotouttaa, eikä yhteiskunta ja työmarkkinat hyödynnä perheiden voimavaroja (Fingerroos, Tapaninen & Tiilikainen 2016, 135). Perheen yhdistyessä on erittäin tärkeää, ettei perhe jää yksin. Perheenyhdistäminen tuo omia haasteita, sillä perheen pitkä erossaoloaika on saattanut muuttaa perheenjäsenten elämäntilanteita. Lapset eivät välttämättä tunnista omia vanhempiaan, perheenjäsenten roolit perheessä voivat muuttua ja sopeutuminen uuteen kulttuuriin saattaa olla haastavaa. (Matthies, Svenlin & Turtiainen 2021, luku 8.)

Opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan kysymyksiin, millaista tukea perheet ovat saaneet perheenyhdistämisen jälkeen sekä millaista tukea he olisivat toivoneet. Perheenyhdistämiseen liittyy raskas ja pitkä prosessi, joka jo sellaisenaan hajottaa perheitä sekä tuottaa surua ja epätoivoa. Perheenyhdistämisen jälkeen saatavaan tukeen olisikin ensiarvoisen tärkeää panna nostaa koko perheen hyvinvointia ja kotoutumista ajatellen. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata perheenyhdistämisprosessin jälkeen saatavaa tukea ja kotoutumista erityisesti kansainvälistä suojelua saavien perheiden näkökulmasta. Tutkimukseen haastateltiin viittä henkilöä, joista kolme oli perheenjäseniä ja kaksi perheenkokoajaa. Tässä raportissa käytämme

käsitettä ”perheenkokoaja” ensimmäisenä Suomeen saapuneesta perheenjäsenestä ja käsitettä ”perheenjäsen” perheenyhdistämisen jälkeen saapuneista perheenjäsenistä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa perheiden tuen tarpeesta opinnäytetyön työelämäkumppanille EHJÄ ry:lle ja muille maahanmuuttaneiden parissa työskenteleville ymmärryksen lisäämiseksi ja palveluiden kehittämiseksi.

2 Maahanmuutto

Suomen maahanmuuttopolitiikka määräytyy hallituksen asettamien tavoitteiden, lainsäädännön, EU:n yhteisten linjausten ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Maahanmuuttopolitiikalla pyritään edistämään Suomen kannalta tarpeellista maahanmuuttoa ja pitämään maahanmuutto hallittuna. Kansainväliset sopimukset, kuten Geneven pakolaissopimus ja Euroopan ihmisoikeussopimus, edellyttävät Suomea ottamaan vastaan kansainvälistä suojelua tarvitsevia turvapaikanhakijoita. (Sisäministeriö 2023a.)

Maahanmuuttaneella tarkoitetaan lähtökohtaisesti kaikkia ulkomailla syntyneitä henkilöitä, joilla ei ole Suomen kansalaisuutta, mutta jotka asuvat oleskeluluvan perusteella Suomessa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023a). Oleskelulupaa Suomeen voidaan hakea suojeluperustein, työ- tai opiskeluperustein, paluumuuton perusteella tai perhesyistä (Maahanmuuttovirasto 2023b).

Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan valtion antamaa suojaa henkilölle, jonka ei ole mahdollista saada suojelua kotimaassa. Kansainvälistä suojelua tarvitseva voi hakea turvapaikkaa ja saada pakolaisaseman tai saada oleskeluluvan toissijaisen suojelun kautta. (Ulkomaalaislaki 301/2004, 87-88 §.) Turvapaikanhakija on ulkomaalainen, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta toisesta valtiosta. Turvapaikan saamiseksi turvapaikan hakijaan on kohdistuttava kotimaassaan vaino, joka uhkaa vakavasti ihmisoikeuksia. Tällaisia ihmisoikeuksia uhkaavia tekoja voivat olla esimerkiksi väkivallan uhka, kohtuuttomat oikeustoimet tai rangaistukset. (Ulkomaalaislaki 87 a §.)

Pakolainen on henkilö, joka on saanut turvapaikan hakemastaan valtiosta. Pakolaisasemaan kuuluu myös kiintiöpakolaiset, jotka ovat tulleet Suomeen Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön eli UNHCR:n pakolaiskiintiön kautta. (Sisäministeriö 2023b.) Pakolaiskiintiö määritellään vuosittain eduskunnassa. Vuonna 2022 Suomeen otettiin 1500 kiintiöpakolaista ja vuonna 2023 Suomeen on asetettu rajaksi 1050 kiintiöpakolaista. (Maahanmuuttovirasto 2023c.)

Jos kansainvälistä suojelua hakenut ei voi saada turvapaikkaa, tutkitaan hänen oikeuttaan toissijaiseen suojeluun. Henkilö voi saada toissijaista suojelua, jos häntä uhkaa joku muu kuin turvapaikan perusteena oleva todellinen vaara, kuten kuolemanrangaistus. (Sisäministeriö 2023b.) Tilapäistä eli lyhytaikaiseksi määriteltävää suojelua voi saada esimerkiksi

ympäristökatastrofin, sodan tai muun väkivaltatilanteen takia (Ulkomaalaislaki 301/2004, 109§). Esimerkiksi Ukrainasta sotaa pakenevat henkilöt voivat saada tilapäistä suojelua (Sisäministeriö 2023b).

3 Kotoutuminen

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttaneen yksilöllistä prosessia, jolloin henkilö pyrkii integroitumaan uuteen kulttuuriin ja kehittää keinoja oman kulttuurinsa ylläpitämiseen uuden kulttuurin keskellä. Kotoutumiseen vaikuttavat niin ympäristöön liittyvät tekijät kuin henkilön omat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Kotoutumisessa on tavoitteena maahanmuuttaneen aktiivinen osallisuus yhteiskunnassa ja tunne täysvaltaisena jäsenenä toimimisesta, jota erilaisilla kotouttamistoimilla pyritään tukemaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023b.) Kotouttamisella puolestaan tarkoitetaan maahanmuuttaneelle tarkoitettuja monialaisia tukitoimia, joilla pyritään varmistamaan maahanmuuttaneen mahdollisimman hyvä integroituminen ja osallisuus eli kotoutuminen Suomeen (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 1 §).

Laki kotoutumisen edistämisestä pyrkii turvaamaan maahanmuuttaneiden oikeuksia saada tukea ja palveluita uudessa kotikunnassaan Suomeen asettuessaan (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 30 §). Lain tarkoituksena on edistää maahanmuuttaneen kotoutumista sekä osallisuutta yhteiskunnassa. Lailla pyritään myös turvaamaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista eri väestöryhmissä ja niiden välillä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 1 §.) Lain mukaan maahanmuuttaneella on oikeus riittävään tietoon oikeuksistaan, velvollisuuksistaan sekä perustietoon yhteiskunnasta. Perustietoaineisto Suomesta annetaan usein oleskelulupapäätöksen yhteydessä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 7 §.)

Kotoutumiseen panostamisella on vaikutuksia myös yhteiskunnallisesti muun muassa Suomen talouteen ja työllisyysasteeseen (Päivinen 2017). Maahanmuuttaneiden pienituloisuus ja valta-väestöä heikompi työllisyys lisäävät sosiaaliturvaetuksien tarvetta. He saavat useammin perustoimeentulotukea, asumistukia ja työttömyysturvaa kuin monet muut suomalaisista. Etuuksilla pyritään mahdollistamaan suomen kielen opiskelu ja työelämässä tarvittavien valmiuksien saaminen. (Jauhiainen 2020.) Suomen kielen oppiminen avaa mahdollisuuksia yhteiskunnassa toimiseen ja yhteisöihin liittymiseen (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 42).

3.1 Alkuperehdytys ja -kartoitus

Kansainvälistä suojelua saavat eli tässä opinnäytetyössä pakolaisasemassa olevat perheenkokoajat saavat Suomeen tullessaan alkuperehdytyksen, josta huolehtii vastaanottava vastaanottokeskus. Kiintiöpakolaisten perehdytyksestä puolestaan vastaa Maahanmuuttovirasto. Alkuperehdytyksessä perustietoaineiston avulla kerrotaan perusasioita Suomesta, muun muassa

tärkeimpiä nostoja laeista, oleskeluluvista, asumisesta, terveydestä, koulutuksesta sekä palveluista. (Maahanmuuttovirasto 2023d; Tervetuloa Suomeen 2022.)

Maahanmuuttaneelle tehdään alkukartoitus, kun hän on saanut oleskeluluvan ja muuttanut uuteen kotikuntaansa. Alkukartoitus tehdään, jos henkilö on työtön työnhakija, saa toimeentulotukea tai pyytää itse kartoitusta. Alkukartoituksessa eli tuen tarvetta arvioidessa selvitetään maahanmuuttaneen elämäntilannetta ja tarvetta kotoutumissuunnitelmalle. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 9-10 §.) Alkukartoituksessa selvitetään muun muassa maahanmuuttaneen läheisverkostoa, terveydentilaa, asumis- ja toimeentulokysymyksiä, taitoja, harrastuksia, koulutusta ja ammattia (Kotoutujan alkuhaastattelu ja palvelutarpeen arviointi kunnassa 2023).

Alkukartoituksessa ilmenneet asiakkaan tarvitsemat palvelut ja tuen tarve kirjataan kotoutumissuunnitelmaan (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 11 §). Maahanmuuttaneen tuen tarpeen mukaisesti kotoutumissuunnitelman tekemiseen osallistuvat maahanmuuttaneen lisäksi työ- ja elinkeinopalvelut tarvittaessa yhdessä kunnan ja hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelmaa laatiessa huomioidaan maahanmuuttaneen omat toiveet, tavoitteet ja valmiudet. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023c.)

Maahanmuuttaneet, jotka ovat työikäisiä ja päättäneet peruskoulun oppivelvollisuuden, veloitetaan usein kotoutumiskoulutukseen, joka on työvoimakoulutusta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023d). Kotoutumiskoulutukseen on mahdollisuus henkilöillä, joilla on oikeus myös kotoutumissuunnitelmaan. Eli henkilöt, joilla on oleskelulupa, ovat työttömiä työnhakijoita ja ovat olleet maassa alle kolme vuotta. Maahantulon peruste ei varsinaisesti vaikuta oikeuteen saada kotoutumiskoulutusta. (TE-palvelut 2023; TE-toimisto 2023.) Kotoutumiskoulutus suuntaa työmarkkinoille, joten koulutus räätälöidään maahanmuuttaneen tarpeisiin sopivaksi. Koulutus sisältää kielen opiskelua, tarvittaessa esimerkiksi kirjoitus- tai lukutaidon opintoja sekä ammattiin tai ammattiin kouluttautumiseen tarvittavien taitojen harjoittelua sekä urasuunnittelua. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023d.) Pidempään maassa olleille järjestetään erikseen omia työllisyyteen suuntaavia koulutuksia (TE-palvelut 2023).

3.2 Kotoutumisen tukeminen

Kotouttamistoimista ovat vastuussa työ- ja elinkeinoministeriö, hyvinvointialueet, kunnat sekä elinkeino- ympäristö- ja liikennekeskukset. Kotouttamistoimia ovat esimerkiksi kuntien tai hyvinvointialueiden maahanmuuttaneille suunnattu sosiaaliohjaus, joka tarjoaa ohjausta ja neuvontaa. Sosiaalitoimesta tehdään yhteistyötä eri verkostotahojen kanssa ja yhdessä asiakkaan kanssa selvitetään ja järjestellään esimerkiksi työllisyyteen, opiskeluun, talouteen, asumiseen tai terveyteen liittyviä asioita. Lain määrittämien pakollisten tukien ja palveluiden järjestämisen lisäksi kunnilla ja hyvinvointialueilla on erilaisia hankkeita, joita toteutetaan

maahanmuuttaneiden kotoutumisen tukemisen kehittämiseksi. (Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue 2023; Maahanmuuttovirasto 2023d.)

Julkisen sektorin lisäksi tärkeää roolia kotoutumisen tukemisessa tekevät myös kolmannen sektorin toimijat, jotka tarjoavat täydentävää tukea ja palveluita maahanmuuttaneille. Järjestöt esimerkiksi saattavat kerätä ja lahjoittaa vaatteita, leluja tai huonekaluja maahanmuuttaneiden perheille sekä järjestää neuvontaa ja ohjausta sekä erilaisia kieli-, kädentaito- ja liikuntakursseja sekä vertaistapaamisia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023e.) Esimerkiksi EHJÄ ry tarjoaa maahanmuuttaneille nuorille DigiAvoin-hankkeen puitteissa matalankynnyksen neuvontaa ja palveluohjausta puhelimitse sekä soveltuvilla digialustoilla (EHJÄ ry 2023a). Toisena esimerkkinä mainittakoon Suomen Punaisen Ristin SuomiKamu-toiminta, jonka toiminnan tarkoituksena on antaa maahanmuuttaneelle suomalainen ystävä eli SuomiKamu. Ystävän kanssa voi tutustua vaikka uuteen kotikuntaan ja sen tarjoamiin palveluihin sekä tapahtumiin. (Rednet 2023.)

4 Perheenyhdistäminen

Perheenyhdistämisellä tarkoitetaan oleskelulupaa, joka myönnetään ulkomaalaiselle perhesiteen perusteella (Sisäministeriö 2023c). Perheenyhdistämisen kautta Suomessa laillisesti maassa oleva henkilö voi saada perheenjäsenensä Suomeen ja perhe yhdistyy erossaolon jälkeen. Suomessa asuvaa perheenjäsentä kutsutaan perheenkokoajaksi. Hän on henkilö, joka on saapunut ensimmäisenä Suomeen. (Lehtonen & Niinimäki 2015, 21-22.)

Perheenkokoajana voi toimia Suomen kansalainen, kansainvälistä suojelua saava henkilö tai muu ulkomaalainen. Perheenyhdistämistä voi hakea edellä mainittujen perheenjäsenet. Muulla ulkomaalaisella tarkoitetaan perheenjäsentä, joka asuu Suomessa oleskeluvalla. Hakija voi olla esimerkiksi Suomeen pakolaisena tulleen perheenjäsen, Suomeen muuttaneen työntekijän tai opiskelijan perheenjäsen tai Suomen kansalaisen ulkomaalainen puoliso. (Maahanmuuttovirasto 2023e.)

Ulkomaalaislaki (301/2004, 37 § & 114 §) määrittää, että oleskeluluvan perhesiteen perusteella voi myöntää vain ydinperheeseen kuuluvalla perheenjäsenelle. Ydinperheeseen voivat kuulua aviopuoliso, rekisteröidyn parisuhteen kumppani tai vaatimusten mukainen avopuoliso, alle 18-vuotias lapsi tai lapsen tapauksessa huoltaja. Oleskeluluvan vaatimuksena on myös, että perheenkokoaja asuu Suomessa tai hän on saanut oleskeluluvan Suomeen muuttoa varten eikä hakijan uskota aiheuttavan vaaraa turvallisuuteen, kansanterveyteen tai yleiseen järjestykseen. Ennen perheenkokoajan oleskeluluvan saamista ei voi hakea perheenyhdistämistä (Lehtonen & Niinimäki 2015, 23).

Suomalaisen ydinperheen käsitys on kapeampi kuin monessa muussa maassa (Sisäministeriö 2023c). Perheen katsotaan alkavan nuorimmasta sukupolvesta eikä perheeseen voi kuulua

kahta perättäistä sukupolvea enempää (Fingerroos ym. 2016, 73). Tämä rajaa monet muut perhekokoonpanot pois eikä perheenyhdistämisen kautta välttämättä saada yhdistettyä koko perhettä. Jos Suomessa asuva henkilö saa kansainvälistä suojelua tai on Suomen kansalainen, oleskelulupa voidaan myöntää tarkkojen laissa määrättyjen kriteerien mukaisesti myös muulle kuin ydinperheeseen kuuluvalla henkilöllä (Maahanmuuttovirasto 2023e).

Perheenyhdistämisen lainsäädännön edellytykset ovat erilaisia riippuen siitä onko hakijana esimerkiksi Suomen kansalainen, EU-kansalainen, pakolainen tai työntekijän oleskeluluvan saaneen perheenjäsen (Palander 2018, 361). Suomen kansalaisella on lain mukaan oikeus saada Suomeen muitakin omaisia kuin vain ydinperheeseen kuuluvia henkilöitä, jos kyse on tiiviin perhe-elämän jatkamisesta Suomessa tai jos perheenjäsen on kokonaan riippuvainen Suomen kansalaisesta (Ulkomaalaislaki 301/2004, 50 §). Lainsäädäntö asettaa myös EU-kansalaiset erilaiseen asemaan. EU-kansalaisilla perheineen on oikeus asua ja oleskella EU:n jäsenmaissa ilman erillistä oleskelulupaa tietyin rajauksin, jos heidän toimeentulonsa on turvattu. EU-kansalaisen perheenjäseniksi katsotaan ydinperheenjäsenet, sekä muut henkilön huollettavana olevat lähiomaiset. (Ulkomaalaislaki 301/2004, 154-155 §.)

4.1 Perheenyhdistämisprosessi

Oleskelulupahakemuksen perhesiteen perusteella voi käynnistää vain ulkomailla asuva hakija itse. Hakijan tulee käydä lähimmässä Suomen suurlähetystössä, mikä voi tarkoittaa sitä, että hakijan tulee matkustaa toiseen maahan. Tämä voi vaikeuttaa prosessia merkittävästi ja tehdä perheenyhdistämisestä jopa mahdottoman. (Castaneda ym. 2018, 153.) Oleskelulupahakemus perhesiteen perusteella maksaa sähköisesti 470 € ja paperilla 520 € (Maahanmuuttovirasto 2023f). Hakemuksen jättämisen jälkeen hakuprosessiin voivat kuulua esimerkiksi perhesidehaastattelut ja dna-tutkimukset, jotka hidastavat prosessia (Fingerroos ym. 2016, 70). Perheenyhdistämisspätöstä voi joutua odottamaan puolesta vuodesta useampaan vuoteen (Lehtonen & Niinimäki 2015, 23). Kokonaisuudessaan perheet saattavat olla hyvinkin pitkiä aikoja erossa, koska erossaolo alkaa jo perheenkokoajan oman turvapaikanhakuprosessin alkamissa.

Perheenyhdistämisestä on tehty haastava, hidas ja kallis prosessi (Fingerroos ym. 2016, 11). Vuonna 2016 perheenyhdistämisen ehtoja tiukennettiin, joka asetti perheenkokoajille tiukoja toimeentulo vaatimuksia (Castaneda ym. 2018, 153). Nykyään perheenkokoajan tulee pystyä elättämään perheenjäsenensä. Nämä vaatimukset koskevat suurinta osaa maahanmuuttaneista. Perheenkokoajat, jotka ovat turvapaikanhakijoita tai kiintiöpakolaisia, saavat hakea perheenyhdistämistä ilman toimeentulo vaatimusta kolmen kuukauden sisään myönteisen turvapaikkapäätöksen jälkeen. (Sisäministeriö 2023c.) Kansainvälistä suojelua saavalta alaikäiseltä ei myöskään enää edellytetä toimeentulo vaatimuksia perheenyhdistämistä haettaessa. Tämä ulkomaalaislakiin kirjattu muutos astui voimaan helmikuussa 2023. (Sisäministeriö

2022.) Monet pakolaiset eivät kuitenkaan hae perheenyhdistämistä ollenkaan, sillä he eivät pysty vastaamaan perheenyhdistämistä koskeviin vaatimuksiin (Suomen pakolaisapu 2023).

Maahanmuuttovirasto vastaa perheenyhdistämisen päätöksenteosta. Valtio tukee rahallisesti vain kiintiöpakolaisten perheenjäsenten matkustamista Suomeen. Kun kiintiöpakolaisen perheenjäsen saa myönteisen päätöksen, Suomen lähetystöt huolehtivat oleskelulupahakemuksesta ja matkustusasiakirjoista. Lisäksi International Organization of Migration (IOM) auttaa matkan käytännön järjestelyissä. Perheenjäsenen saapuessa Suomeen, Punainen Risti ottaa hänet vastaan ja kuljettaa eteenpäin kunnan palveluihin. Muut kuin kiintiöpakolaisten perheet voivat myös halutessaan saada apua Punaiselta Ristiltä ja IOM:lta, mutta heidän tulee maksaa matkansa itse. (Fingerroos ym. 2016, 72-73; Lehtonen & Niinimäki 2015, 36.) Perheenjäsenet saavat oleskelulupaansa saman aseman kuin perheenkokoaja (Lehtonen & Niinimäki 2015, 46). Eli jos perheenkokoaja on saapunut Suomeen pakolaisena, myös perheenjäsenet saavat pakolaisen aseman.

4.2 Alkuvaihe perheen yhdistyessä

Lehtosen ja Niinimäen (2015, 43-51) kokoaman työskentelymallin mukaan kansainvälistä suojelua saaneen perheen saapuessa Suomeen, sosiaalitoimen tulisi tehdä ensimmäinen kotikäynti mahdollisimman pian, mahdollisuuksien mukaan jo seuraavana päivänä. Kotikäynnin yhteydessä perheen tulisi saada tietoa asumisen peruskäytännöistä ja säännöistä. Samalla tarkistetaan perheen vointi, avataan seuraavien päivien tapahtumat ja kerrotaan rinnalla kulkevat henkilöt. Ensimmäisen viikon aikana on myös useita viranomaisasioita hoidettavana. Jokaisen Suomeen muuttavan henkilön tulee saada henkilöllisyystunnus ja käydä terveydenhuollon alkutarkastuksessa.

Ensimmäisen kuukauden aikana hoidetaan käytännön järjestelyjä. Kun perheenjäsenet saavat henkilötunnukset käyttöönsä, he saavat oikeuden hakea Suomen sosiaaliturvaetuuksia Kelalta. Henkilötunnusten saaminen mahdollistaa myös TE-toimiston palveluihin osallistumisen. Oppivelvolliset lapset tulee ilmoittaa peruskouluun mahdollisimman nopeasti Suomeen tulon jälkeen sekä nuoret ja aikuiset voivat ilmoittautua päivätoimintaan. Kun kiireisimmät perheenyhdistämisprosessin jälkeiset vaiheet on saatu tehtyä, voidaan alkaa keskittyä enemmän perheen hyvinvointiin ja kotoutumiseen. (Lehtonen & Niinimäki 2015, 57-74.)

5 Perheenyhdistämisen jälkeinen tuki

Monikulttuuristen ja maahanmuuttajataustaisten perheiden määrä on huomattavasti kasvanut viimeisen parinkymmenen vuoden sisällä. Perheet ovat hyvin yksilöllisiä ja tarvitsevat erilaista tukea. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 45-46.) Perheiden tulisi saada apua sosiaalitoimen kautta, missä selvitettäisiin perheen sosiaalisia verkostoja, rakennettaisiin perhekohtaista kotoutumissuunnitelmaa ja järjestettäisiin yksilötapaamisia (Lehtonen & Niinimäki

2015, 68-74). Säännöllinen yhteydenpito sosiaalitoimen kanssa ennaltaehkäisee perheen mahdollisia haasteita ja mahdollistaa asioiden etenemisen oikeassa järjestyksessä (Lehtonen & Niinimäki 2015, 31).

Hyvinvointialueiden ja kuntien tulee vastata tuen tarpeeseen riittäväillä sosiaalipalveluilla (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 14 §). Oleskeluluvan saaneet ovat oikeutettuja näihin palveluihin samalla tavalla kuin kuka tahansa kuntalainen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023a). Sosiaalipalveluista tukea voi saada asumiseen liittyviin haasteisiin, taloudellisten haasteiden hoitamiseen, sosiaalietuuksien hakemiseen, erilaisiin kriisitilanteisiin, päihde- tai mielenterveysongelmiin, kasvatushaasteisiin, osallisuuden edistämiseen sekä jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen esimerkiksi sosiaaliohjauksen keinoin (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 14 §; Sosiaali- ja terveysministeriö 2023b).

Sosiaalitoimen tekemässä alkukartoituksessa selvitetään millaisiin asioihin maahanmuuttanut tarvitsee apua ja tukea (Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue 2023). Tuki voi olla luonteeltaan tilapäistä, jatkuvaa ja toistuvaa tai pysyvää ja pitkäaikaista. Tilapäisellä tuella halutaan ehkäistä pysyvän tuen tarvetta. Jatkuvassa ja toistuvassa tuessa asetetaan määräaika palvelun loppumiselle, mihin mennessä pyritään asiakkaan itsenäiseen selviytymiseen. Jos tuen tarve on pysyvää ja pitkäaikaista, palvelujen jatkuvuus pyritään turvaamaan asiakkaan edun mukaisesti. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 37-38 §.) Tukea arvioitaessa tulisi ottaa huomioon tukeen vaikuttavat erityistekijät, jotka voivat olla esimerkiksi heikentynyt psyykkinen, fyysinen tai kognitiivinen toimintakyky tai maahanmuuttaneen riittämätön kotoutuminen (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 43).

Perheille voidaan tehdä tarvittaessa perheen yhteinen kotoutumissuunnitelma. Perheen kotoutumissuunnitelmassa kiinnitetään erityistä huomiota perheen lasten ja nuorten kasvatukseen ja kehitykseen sekä vanhemmuuden tukemiseen (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 16 §). Perheen yhteinen kotoutumissuunnitelma tehdään yleensä silloin, kun perheen tuen tarve on monialaista tukea tarvitsevaa, jotta palvelukokonaisuutta hahmotetaan paremmin. On tutkittu, että vanhempien kielitaidon kehitys sekä työllistyminen korreloivat lasten kotoutumiseen ja ovat avainasemassa myös ehkäisemässä vanhempien sekä perheen syrjäytymistä. Kielitaitoa opitaan parhaiten sitä käyttämällä aktiivisesti jokapäiväisessä arjessa. Työikäisillä aktiivista arjen kielenkäyttöä tapahtuu parhaiten työelämässä ja lapsilla koulussa tai päiväkodissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023f; Työ- ja elinkeinoministeriö 2023g.)

Perheenyhdistämisen kautta tulleet perheet eivät muodosta yhtenäistä joukkoa, joten heille on haastavaa järjestää sopivaa tukea ja palveluita (Lehtonen & Niinimäki 2015, 16). Polku palveluiden piiriin ja saatava tuki riippuu hyvin paljon perheenyhdistämiseen liittyvistä taustasyistä, esimerkiksi siitä, saako perheenkokoaja kansainvälistä suojelua. Kansainvälistä

suojelua saavat perheen kokoajat ovat tyypillisesti kotoutumispalveluissa, jolloin kontakti sosiaalipalveluihin on jo olemassa perheen saapuessa Suomeen. Jos perheen kokoaja ei ole kansainvälisen suojelun piirissä, perheen jäsenet saavat tukea niiltä toimijoilta, joissa asioivat. Näissä tapauksissa tukea voidaan tarjota kunnilla tai hyvinvointialueilla eri tavoin eikä tuen antamisen muodot ole yleensä niin järjestettyjä kuin kotoutumista edistävissä palveluissa. Kunta ja hyvinvointialueiden väliset erot näkyvät myös Suomen kansalaisen tai muun ulkomalaisen perheenjäsenen tukemisessa. Kuntien välillä käytäntöjä ei luultavasti ole määritelty muuten kuin kotoutumislain alkukartoitukseen oikeutettujen perheenjäsenten osalta. (Karisto 2023.)

5.1 Psykososiaalisen tuen tarve

Perheenjäsenillä on omat odotuksensa perheen yhdistämisen jälkeisestä ajasta (Lehtonen & Niinimäki 2015, 77). Monesti pakolaiset näkevät perheen yhdistämisen ratkaisuna heidän kärsimystensä päättymiseen, mutta todellisuudessa perheen yhdistäminen ei olekaan niin yksinkertainen ja helppo prosessi kuin usein ajatellaan (Choumanivong, Poole & Cooper 2014). Erossaolon aikana on voinut tapahtua monia muutoksia, minkä vuoksi tavallisen perhe-elämän jatkaminen voi olla hyvin haastavaa. Näiden muutosten seuraukset näkyvät perheen elämässä pitkään. (Hiitola, Julkunen & Bracone 2020.)

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca (”Jatkuva huoli, ikävä ja suru” -kokemuksia perheen yhdistämisestä 2011, 8-9) on haastatellut perheen yhdistämisen kokeneita pakolaisia. Soccan haastatteluissa nousi esiin perheestä erossaolon vaikutukset perheen kokoajan kotoutumiseen. Jatkuva huoli perheen tilanteesta kotimaassa ja stressi perheen yhdistämisestä sekä erossaolon aiheuttamat tunteet valtaavat tilaa mielestä, heikentävät hyvinvointia, altistavat mielenterveysongelmille ja hidastavat kotoutumista. Näiden syiden lisäksi monet yksin tulleet alaikäiset ovat kokeneet traumaattisia ja väkivaltaisia kokemuksia, mitkä heikentävät psyykkistä hyvinvointia (Castaneda ym. 2018, 50).

Perheen kokoajan ja perheenjäsenten mahdolliset mielenterveyden tai hyvinvoinnin haasteet saattavat vaikuttaa arkeen perheen yhdistämisen jälkeenkin. Ne voivat vaikeuttaa perheen kotoutumista ja vaikuttaa perheessä muodostuviin rooleihin merkittävästi. (”Jatkuva huoli, ikävä ja suru” -kokemuksia perheen yhdistämisestä 2011, 8-9.) Roolit muuttuvat erityisesti silloin, jos perheen kokoaja ei ole tottunut olemaan kotimaassaan vastuussa oleva henkilö. Tämä voi vaikuttaa perheen sisäisiin suhteisiin ja perhedynamiikkaan. (Lehtonen & Niinimäki 2015, 102.) Perheen yhdistämiseen liittyy paljon haasteita, joten yleisien sopeutumisasikeuksien vuoksi perheiden tulisi saada laajaa ja pitkäaikaista psykososiaalista tukea (Choumanivong, Poole & Cooper 2014).

5.2 Perheiden kotoutumiskaari

Kotoutumiskaari on jokaisella yksilöllä ja perheellä erilainen. Kotoutuminen tapahtuu eriaikaisesti, ja usein lapset omaksuvat vanhempiaan nopeammin uuden maan kielen ja tavat. Kuitenkin tyypillisesti kotoutuminen sisältää myös joitakin samankaltaisuuksia. Perheen kotoutumista voidaan kuvata kotoutumiskaarena, joka sisältää useita nousuja eli hyviä vaiheita sekä laskuja eli haastavampia vaiheita. Kotoutumiseen vaikuttavat muun muassa henkilön omat ominaisuudet sekä elinympäristön fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Kotoutuminen on omien uusien tai muuttuneiden roolien hyväksymistä osaksi omaa identiteettiään. (Lehtonen & Niinimäki 2015, 102-106.)

Perheenyhdistymisen jälkeen perheenjäsenet ovat usein onnellisia jälleennäkemisestä ja elävät niin sanottua kuherruskuukautta. Kuherruskuukautta seuraa shokkivaihe. Shokkivaiheessa havahdutaan siihen, että perheen roolit ovat muuttuneet, lapset ovat saattaneet kasvaa lähelle aikuisuuden kynnystä, kotiäidistä onkin saattanut tulla aktiivinen työssäkävijä tai perheeseen on saattanut syntyä uusia lapsia. Shokkivaiheen jälkeen perheenjäsenet alkavat hiljalleen sopeutua ja löytää omaa uutta rooliaan perheessä ja uuden kulttuurin keskellä, kriittisimmät viranomaisasiat on hoidettu ja uusi arki alkaa hahmottua. Tätä kevyen sopeutumisen vaihetta seuraa vielä kyseenalaistamisen vaihe, jolloin omaa roolia perheessä ja uudessa kulttuurissa tarkastellaan vielä syvemmin. Kyseenalaistamisvaiheen jälkeen tunne omasta roolista yhteiskunnan jäsenenä sekä perheenjäsenenä alkaa tasoittua ja oma uusi identiteetti vakiintua, jolloin voidaan puhua kotoutumisesta. (Lehtonen & Niinimäki 2015, 103-106.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Perheenyhdistämisprosessin haasteiden ja maahanmuuton lisääntymisen vuoksi koimme perheenyhdistämisen jälkeisen tuen hyvin mielenkiintoisena ja ajankohtaisena aiheena. Halusimme lähteä tutkimaan aihetta, sillä perheenyhdistäminen vaikuttaa hyvin olennaisesti maahanmuuttaneiden hyvinvointiin ja kotoutumiseen. Otimme yhteyttä lastensuojelujärjestö EIJÄ ry:hyn, joka koki aiheen myös erittäin tärkeäksi ja halusi lähteä työelämäkumppaniksemme. Lähdimme kehittämään opinnäytetyön tarkoitusta ja tavoitteita yhdessä, ja mietimme, että tutkimuksella voidaan edistää ja lisätä EIJÄ ry:n asiakastyön ymmärrystä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata perheenyhdistämisprosessin jälkeen saatavaa tukea ja kotoutumista perheiden näkökulmasta. Tavoitteena oli tuottaa tietoa perheiden tuen tarpeesta opinnäytetyön työelämäkumppanille EIJÄ ry:lle ja muille maahanmuuttaneiden parissa työskenteleville ymmärryksen lisäämiseksi ja palveluiden kehittämiseksi. Tutkimuksessa vastattiin kysymyksiin ”Millaista tukea perheet ovat saaneet perheenyhdistämisprosessin jälkeen?” ja ”Millaista tukea perheet olisivat toivoneet perheenyhdistämisprosessin jälkeen?”.

7 Opinnäytetyön työelämäkumppani EHJÄ ry

Työelämäkumppanina on erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry, joka on vuonna 1983 perustettu lastensuojelujärjestö. EHJÄ ry on keskittynyt lastensuojelun jälkihuoltoon, perhetyöhön sekä maahanmuuttaneiden nuorten tukemiseen. Toiminnan tavoitteena on ehkäistä lasten, nuorten sekä nuorten aikuisten syrjäytymistä. EHJÄ ry toteuttaa sosiaalihuoltolain, lastensuojelulain, vammaispalvelulain sekä lain kotoutumisen edistämisestä mukaisia tukipalveluita. He ovat myös mukana monissa valtakunnallisissa sekä kansainvälisissä suunnittelu- ja työryhmissä, ja heillä on kahdeksan eri toimipistettä eri puolilla Suomea. (EHJÄ ry 2023b.)

EHJÄ ry:n perustamisvuonna 1983 tuli voimaan uusi lastensuojelulaki, joka oli osaltaan vaikuttamassa järjestön perustamiseen. EHJÄ ry perustettiin vaikuttaja- ja edunvalvontaorganisaatioksi lastensuojelu- ja vammaispalvelujärjestöjen välisen yhteistyön tukemiseksi. Nuorten maahanmuuttaneiden tukeminen on EHJÄ ry:n toimesta aloitettu vuonna 1996 alkaneella hanketyöllä ja sittemmin vakiintunut järjestön palveluihin. Järjestö on vuosien saatossa ollut mukana monessa erilaisessa kehittämishankkeessa, joista maahanmuuttaneille nuorille suunnattuja hankkeita on ollut kaksi. Opinnäytetyömme kannalta merkittävin hanke oli Onnistuneeseen perheenyhdistämiseen -projekti vuosina 2012-2016, jonka aikana kehitettiin hyvien käytäntöjen malli perheenyhdistämisen prosessiin, joihin olemme viitanneet myös tässä opinnäytetyössä. (EHJÄ ry 2023b.)

8 Opinnäytetyön toteutus

8.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Toteutimme tutkimuksen laadullisella tutkimusmenetelmällä, jotta saisimme ihmisten omat kokemukset ja näkemykset kuuluviin. Kokemukset ja näkemykset ovat tärkeitä asiakasymmärryksen vahvistamiseksi, jotta palveluita voidaan kehittää oikeaan suuntaan, oikealla tavalla, ja tarjottu tuki vastaisi mahdollisimman hyvin tuen tarvetta (Linnanmäki 2017).

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkia ihmisen elämää, elinympäristöä sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. Laadullisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan tutkittavaa aihetta ihmisen omista näkemyksistä ja kokemuksista käsin sekä ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Laadullisella menetelmällä pyritään kuvaamaan ja tutkimaan sekä havainnoimaan ihmisen luonnollisia olosuhteita. Jotta tutkija saisi tutkittavasta ja tämän elinympäristöstä mahdollisimman luonnollisen ja totuudenmukaisen kuvan, olisi tutkijan kyettävä luomaan tutkittavaan henkilöön mahdollisimman luottamuksellinen suhde. Tutkijan ja tutkittavien välisen vuorovaikutuksen onnistuminen on kriittisesti sidoksissa siihen, kuinka yksityiskohtaista ja todellisuuden mukaista tietoa tutkija saa havainnoimalla ja haastatteleamalla tutkittavaa. Tämän takia tutkija itse on tutkimuksessa erittäin tärkeässä roolissa. On tärkeää, että tutkija tuntee tutkittavan asian teoreettiset viitekehykset, jotta pystyy havainnoimaan tutkittavia oikein ja oikealla

tavalla sekä ymmärtämään teoreettisesti tutkittavaa ilmiötä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. (Juuti & Puusa 2020, luku 4; Vilkka 2021, luku 5.)

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä on huomioitava, että tutkijan saama tieto on sidoksissa tutkimus- tai havainnointitilanteeseen, ja saatu tieto on kokemuspohjaista. Eri ihmiset kokevat samat asiat hyvin eri tavoin ja kokemukseen vaikuttavat kaikki koetut asiat sekä ennakkotiedot ja asenteet. Tutkimusaineistoa kerätään osallistujilta avoimin menetelmin ja esimerkiksi haastattelu toteutetaan avoimin kysymyksin. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkimuksen aihe saattaa elää tutkimuksen edetessä haastattelussa ilmenneiden asioiden suuntaisesti. Laadullinen tutkimus ei pyri selvittämään kuinka paljon tai usein tutkittavaa ilmiötä esiintyy, vaan menetelmä pyrkii perehtymään itse ilmiöön ja sen ominaisuuksiin. (Juuti & Puusa 2020, luku 4; Vilkka 2021, luku 5.)

8.2 Teemahaastattelu

Tutkimuksessa käytettiin menetelmänä teemahaastattelua. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Teemahaastattelussa ei kysytä tarkoin rajattuja kysymyksiä, vaan keskustelua viedään eteenpäin väljin ja avoimin apukysymyksin yhtenäisen tarinan koostamiseksi tarkoin rajatun teeman tai teemojen ympärille (Sarajärvi & Tuomi 2018, luku 3; Vilkka 2021, luku 5).

Teemahaastatteluista saadun aineiston avulla pystyttiin hahmottamaan perheenyhdistämisen jälkeen saatavan tuen kokonaisuutta. Aihetta on tutkittu kovin vähän, jonka takia ennakkoodotuksia ei juurikaan ollut ja kokonaisuuden hahmottaminen oli tärkeää. Teemahaastattelussa haastattelijan tulee varmistaa, että haastateltava ymmärtää käytetyt käsitteet ja kysymykset oikein, jotta vääriltä tulkinnoilta vältytään. Tutkijan on myös syytä perehtyä tutkimuksen ilmiöön riittävän laajasti, jotta omat ennakkoluulot eivät näkyisi kysymyksien asettelussa. (Vilkka 2021, luku 5.)

8.3 Haastatteluiden kuvaus

Haastattelimme henkilöitä, jotka olivat onnistuneet perheenyhdistämisprosessissa eli saaneet perheenjäsenensä Suomeen tai päässeet muuttamaan Suomeen perheenkokoajan luokse. Haastattelimme yhteensä viittä eri henkilöä, jotka olivat EHJÄ ry:n asiakkaita tai löytyneet omien kontaktiemme kautta. Haastateltavista kaksi olivat perheenkokoajia ja kolme perheenjäseniä. Perheenyhdistämisistä oli kulunut useita vuosia, kuitenkin vähintään 3,5 vuotta. Perheenyhdistämisprosessi oli kestänyt perheillä puolestatoista vuodesta kolmeen vuoteen. Perheenjäsenistä yksi oli saapunut Suomeen syntyperäisen suomalaisen puolison luokse ja muut haastateltavat saivat kansainvälistä suojelua. Haastateltavat olivat täysi-ikäisiä, asuivat Uudellamaalla, Keski-Suomessa tai Pohjanmaalla ja olivat työelämässä, opiskelemassa tai kotoutumiskoulutuksessa.

Haastateltavat puhuivat haastattelussa oman kielitaitonsa mukaisesti suomea tai englantia. Tulkin mahdollisuutta selvitettiin tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, mutta siihen ei ollut mahdollisuutta. Toivoimme luotettavuudenkin kannalta, että haastateltavat olisivat saaneet osallistua omalla äidinkielellään. Osa mahdollisista haastatteluista peruuntui, koska tulkin saaminen ei ollut mahdollista.

Yksi haastatelluista perheenkokoajista oli hakenut alaikäisenä perheenyhdistämistä vanhemmilleen ja toinen haastateltava oli vanhemman roolissa, joka oli hakenut perheenyhdistämistä lapsilleen. Vastaavasti haastatellut perheenjäsenet toimivat eri perheissä lapsen, vanhemman ja puolison rooleissa. Perheenjäsenet olivat tulleet Suomeen yksin tai muiden perheenjäsenten kanssa. Tarjosimme haastateltaville mahdollisuutta osallistua haastatteluun yhdessä perheenjäsenen kanssa. Lähtökohtaisesti olisimme myös halunneet haastatella samasta perheestä perheenkokoajaa ja perheenjäsentä, mutta perheistä ei löytynyt kiinnostuneita tai riittävää kielitaitoa, joten jokainen haastateltava tuli eri perheestä.

Järjestimme haastattelut etänä Teams-alustalla, joka mahdollisti myös meidän molempien haastattelijoiden läsnäolon jokaisessa haastattelussa. Haastateltavat saivat itse toivoa joko lähi- tai etähaastattelua, mutta kukaan ei kokenut tarvetta lähihaastattelulle. Jokainen haastattelu tallennettiin, johon olimme kysyneet luvat haastateltavilta jo ennakkoon. Tallentamisen käytännöt kerrattiin myös haastatteluiden aluksi. Tallenteet hävitettiin litteroinnin jälkeen.

Valmistauduimme haastatteluihin huolella. Ennen jokaista haastattelua pidimme lyhyen orientaation keskenämme, jossa kerrattiin muun muassa lähtötiedot haastateltavasta sekä alustava työnjako kysymyksistä (ks. liite 1). Haastatteluiden aluksi haastateltavien kanssa kerrattiin tutkimuskirjeessä ilmenneet asiat ja haastateltavien oikeudet. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää kerätä ja raportoida oleellisia taustatietoja haastateltavista, jotta tiedetään, millaisesta aineistosta tulokset on saatu (Juvakka & Kylmä 2007, 76). Haastattelun aluksi haastateltavilta kysyttiin tietoja muun muassa maassaoloajasta sekä perheenyhdistämisprosessin kuluneesta ajasta lähtökohtien hahmottamiseksi sekä luotettavuuden lisäämiseksi. Taustatietojen selvityksen jälkeen haastateltavat johdateltiin perheenyhdistämisprosessin kokemusten kautta perheenyhdistämisen jälkeisen tuen teemoihin. Haastattelut kestivät haastateltavien vastauksien laajuuden mukaan 45-80 minuuttia.

8.4 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jonka tavoitteena on saada tietoa tutkittavasta ilmiöstä ja tuoda tutkimuksen tulokset näkyviin (Juvakka & Kylmä 2007, 112). Analyysi auttaa jäsentämään aineiston selkeään ja tiiviiseen muotoon, jolloin aineistosta löytää tutkimuksen kannalta olennaiset kohdat (Juuti & Puusa 2020, luku 9).

Haastattelut litteroitiin ennen sisällönanalyysin tekemistä. Litteroinnilla tarkoitetaan tekstien puhtaaksi kirjoittamista, joka voidaan tehdä esimerkiksi nauhoitetusta puheesta. Aineisto kirjoitetaan yleensä puhtaaksi tekstinkäsittelyohjelmalla, joka helpottaa aineiston käsittelemistä ja analysoimista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Haastatteluiden nauhoitukset kirjoitettiin tekstiksi Word-tiedostoon muutaman päivän sisällä haastatteluista. Jokainen nauhoitus litteroitiin alusta loppuun, jottei mikään olennainen tieto jäisi huomaamatta. Litterointia tuli yhteensä 55 sivua.

Valitsimme sisällönanalyysin muodoista aineistolähtöisen eli induktiivisen analyysin. Aineistolähtöisessä analyysissä etsitään vastausta tutkimuskysymykseen, joka ohjaa koko tutkimusta tarkoituksen ja tavoitteiden lisäksi. Aineistoa tulee tutkia mahdollisimman avoimesti, jolloin saadaan tietoa tutkittavana olevasta ilmiöstä. Aineistolähtöisessä analyysissä edetään yhden haastattelun näkökulmasta yleiskuvaukseen. Tämä pohjautuu induktioon eli induktiiviseen päättelyyn. (Juvakka & Kylmä 2007, 113-118.)

Tutustuimme haastattelumateriaaliin huolellisesti. Luimme aineistoa useamman kerran läpi, nostimme esille alkuperäisilmaisuja ja etsimme aineistosta tutkimuksen kannalta oleellisia kohtia. Vastauksia etsittiin tutkimuskysymyksiin perheenyhdistämisen jälkeen saadusta ja toivotusta tuesta. Sisällönanalyysin kautta nostimme esille myös kysymyksiä siitä, kuka tukea tarjoaa ja saadaanko tukea riittävästi. Nämä tiedot lisäsivät tutkimuksen tavoitteiden saavuttamista. Alkuperäisilmaiset merkittiin haastatteluaineistoon värillisellä merkinnällä ja ilmaiset laitettiin taulukkoon.

Yksityiskohtaisempi analyysi vaatii haastattelun kokonaisuuden hahmottamista. Tämä tulee tehdä kolmen eri vaiheen kautta, mitkä ovat pelkistäminen, ryhmittely ja abstrahointi. Pelkistämisen tavoitteena on tuoda esille aineiston kannalta olennaisia näkökulmia alkuperäisilmausujen avulla. Ryhmittely eli klusterointi on pelkistettyjen ilmausujen yhdistämistä alaluokaksi. Ryhmittely voi koostua useammasta eri vaiheesta, missä luodaan useampia eri luokkia. Tässä vaiheessa on jo mukana abstrahointia eli alaluokkien yhdistämistä yläluokiksi. (Juvakka ja Kylmä 2007, 116-119.) Tutkimuksemme sisällönanalyysissä ilmaukset pelkistettiin tiivistettyyn muotoon, minkä jälkeen yhteneväiset pelkistykset koottiin omiksi alaluokiksi. Pelkistetyistä ilmauksista etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, ja alaluokat yhdistettiin yläluokiksi. Selkeyden vuoksi yläluokat jaoteltiin vielä toisessa tutkimuskysymyksessä muutamaksi pääluokaksi. Analyysiä läpikäytiin useasti yhdessä keskustellen. Lopuksi aineisto järjestettiin vielä käännettyyn järjestykseen, alkaen pääluokasta, minkä avulla tuloksia oli helpompi hahmottaa.

Pääluokka	Yläluokka	Alaluokka	Pelkistetty ilmaus	Alkuperäisilmaus
Yhteiskunnan tarjoam tuki	Sosiaali-toimi	Viranomais-asioiden hoito	Saaneet apua oleskeluluvan hakemisessa ja kansalaisuuden hakemisessa sosiaalipalveluista.	He auttoivat. Esimerkiksi aina he auttavat maahanmuuttaja. Esimerkiksi kun me haetaan oleskelulupa, he auttavat meidän toi hakemus, kun me esimerkiksi mun äitini juttu. Hän oli kielitaidoton, he opastavat äitini miten hän voi hakea kansalaisuus.
	Järjestö	Viranomais-asioiden hoito	Järjestö auttaa kaikissa paperiasi-oissa, mutta tykkää tehdä melkein kaikki asiat itsenäisesti.	Uh, it's with everything like a with my Kela papers or with the bank papers with the. - Yeah, because I do like almost everything by myself because I learned there where I used to live before. Just if I need like a, I have hard time to explain something for Kela or the with the bank or anything.
		Kielitaito	Järjestöltä saa apua suomen kielen opiskelussa sekä muissa asioissa.	Hän (järjestön työntekijä) autto mulle oppi suomen kieli ja sitten hän kysy, jos jotain sulla on ongelmaa kielen ei pärjää tai mitä asia vain kysy mä autta sulle. Ja hän autta mulle paljon.
Läheisten tarjoam tuki	Perheen-kokoaja	Sosiaalinen tuki	Puolisolta saanut paljon tukea.	Puoliso on auttanut paljon, kaikki kotoutumis oli hänen niinku vastuu.
		Taloudellinen tuki	Ollut riippuvainen puolison palkasta, sillä ei saanut apua viranomaisilta.	We are also more was depending by my partner´s salaries because I didn't get really help from the authorities.
		Kielitaito	Puoliso auttoi suomen kielen oppimisessa ja vei sosiaalisiin tilanteisiin.	Yes. And sometime after his work that really she put so much effort for me that to learn the Finnish language and to take me to the finnish societies
	Perheen-jäsen	Sosiaalinen tuki	Kaksi teini-ikäistä lasta auttavat vanhempaa ja vanhempi heitä.	Kaksi on nuori. He autta mua paljon ja mä autta heille paljon.

Taulukko 1: Esimerkki sisällönanalyysistä

9 Arviointi

Saavutimme mielestämme tutkimuksen tavoitteet, sillä saimme selville arvokkaita näkemyksiä perheenyhdistämisen jälkeisestä tuesta. Ajattelemme, että tutkimuksesta on hyötyä EHJÄ ry:lle palveluiden kehittämisessä ja palveluvalikon suunnittelussa. Perheiden kokemusten perusteella EHJÄ ry:n ammattilaiset pystyvät kehittämään työtottaan entistä kulttuurisensitiivisemmäksi ja tunnistamaan perheiden tuen tarpeita aiempaakin herkemmin. Tutkimuksesta on hyötyä varmasti kaikille muillekin perheenyhdistämisen parissa toimiville organisaatioille ja ammattilaisille sekä palveluita suunnitteleville tahoille. Haastateltaville tuntui olevan erityisen tärkeää ja voimaannuttavaa päästä kertomaan oma tarinansa julki ja monet sanoittivatkin, että haluavat osallistumisellaan olla osana välillisesti auttamassa tulevaisuudessa perheenyhdistämisen kokevia ja tukea tarvitsevia.

Takaiskujakin mahtui tutkimusprosessin varrelle. Alussa meillä oli mahdollisia haastateltavia reilusti, mutta kaikkia ei tavoitettu, osa ei halunnut osallistua tutkimukseen ja osalla kieli-taito ei riittänyt osallistumiseen suomeksi tai englanniksi. Selvitimme tulkin mahdollisuutta myös useita kertoja, ja soitimme useille eri tahoille avun toiveissa. Tulkkia ei lopulta saatu, joka rajasi pois muun muassa perheenjäsenten yhteiset haastattelut, joita alussa olimme toivoneet.

9.1 Opinnäytetyön eettisyys

Luotettava ja eettisesti hyväksyttävä tutkimus täytyy tehdä hyvän tieteellisen käytännön ohjeiden mukaisesti. Hyvän tieteellisen käytännön rajat määrittelee lainsäädäntö, mutta käytännön noudattamisesta huolehtii erityisesti jokainen tutkija itse. Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää rehellistä, huolellista ja tarkkaa toimintatapaa tutkimuksen eri vaiheissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6-7.)

Ennen tutkimuksen aloittamista tulee tehdä sopimukset osapuolien välisistä oikeuksista, vastuista ja velvollisuuksista. Tutkijan tulee myös huolehtia mahdollinen tutkimuslupa kuntoon. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6-7.) Teimme yhteistyökumppanimme EHJÄ ry:n kanssa toimeksiantosopimuksen. Erillistä tutkimuslupaa ei tarvittu. Kysyimme myös tutkittavilta suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Ennen haastatteluita olimme yhteydessä tutkittaviin ja lähetimme sähköpostin kautta tarvittavat tiedot tutkimuksesta. Varmistimme, että tutkittavat ovat ymmärtäneet tutkimuskirjeen ja antavat suostumuksensa tutkimukseen osallistumisesta. Teimme kirjeestä malliversion (ks. liite 2), mutta muutimme kirjettä kieli-taidon osaamisen mukaan. Pidimme kuitenkin huolen, että kaikki tarvittavat asiat tulivat ilmi kirjeestä.

Hyvän tieteellisen käytännön loukkaamisen välttämiseksi tutkijoiden tulee merkata lähdeviit-taukset ohjeistuksen mukaisesti. Raportointi ei saa olla harhaanjohtajaa, ja tuloksia

julkaistaessa tulee kiinnittää huomiota avoimuuteen ja vastuulliseen tiedeviestintään. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6-8.) Tutkimuksessa olemme hyödyntäneet luotettavia ja alkuperäisiä lähteitä sekä merkinneet lähdeviittaukset ohjeiden mukaisesti. Olemme kirjoittaneet tulokset mahdollisimman avoimesti ilman omaa tulkintaa. Jokainen vastaus on ollut yhtä arvokas. Nostimme esille myös useita alkuperäisilmauksia, jotta haastateltavien vastauksista saa todellisen kuvan.

Ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa tulee kiinnittää huomiota itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen, yksityisyyden suojaamiseen ja vahingoittamisen välttämiseen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019). Opinnäytetyössä kunnioitettiin ja edistettiin eettisiä periaatteita ja kaikkia ihmisiä kohdeltiin tasa-arvoisina. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja aineistoa säilytetään tietoturvallisesti yksityisyydensuojan varmistamiseksi. Kävimme raportin huolella läpi, jotta pystyimme varmistamaan haastateltavien anonymiteetin toteutumisen. Vaihdoin alkuperäisilmauksista perhesuhteisiin tarkemmin viittaavat sanat yleistettävään muotoon, eli esimerkiksi miehen puolisoiksi ja veljen sisarukseksi, sekä poistimme perheenjäsenten nimien maininnat. Poistimme myös tiedon tietyn järjestön asiakkuudesta tunnistettavuuden minimoimiseksi. Alkuperäisilmauksiin lisäsimme muutamia asiayhteyksiä sulkuihin haastatteluiden pohjalta, jos asiakokonaisuus olisi muutoin jäänyt epäselväksi.

9.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta on aina arvioitava tutkimusta tehdessä. Luotettavuuden arvioinnissa pohditaan sitä, onko tutkimuksessa saatu tieto validia tutkittavan ilmiön kannalta sekä onko tutkija tehnyt tutkimuksen puolueettomasti. Jos tutkimus ei ole luotettava, ei siitä saaduilla tutkimustuloksilla ole merkitystä. Kokonaisuuden arviointi ja prosessin läpinäkyvyys ovat luotettavuuden kannalta oleelliset seikat. (Sarajärvi & Tuomi 2018, luku 6.) Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta kolmen käsitteen kautta, jotka ovat uskottavuus, vahvistettavuus ja refleksiivisyys.

Uskottavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimustulokset vastaavat tutkimukseen osallistuneiden kokemusta ja käsitystä tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä (Juvakka & Kylmä 2007, 128-129; Sarajärvi & Tuomi 2018, luku 6). Tutkimusprosessin aluksi, ennen haastatteluja, käytimme paljon aikaa perehtyen teoretietoon perheenyhdistämisprosessista, tarjolla olevasta tuesta ja kotoutumisesta, jotta haastatteluja tehdessä olisi riittävä ymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Tutkimusta tehdessä haastattelimme tiedon ja ymmärryksen lisäämiseksi myös perheenyhdistämisen ympärillä toimivia ammattilaisia. Kävimme avointa keskustelua myös työelämäkumppanin sekä haastateltavien kanssa. Haastateltaville tarjottiin mahdollisuus lukea opinnäytetyö ennen julkaisua.

Vahvistettavuudella tarkoitetaan tutkimusprosessin läpinäkyvyyttä eli sitä, että toinen tutkija pystyy tutkimusprosessin kirjaamisen avulla käymään lävitse ja ymmärtämään tehdyn

tutkimuksen prosessia ja sen eri vaiheita (Juvakka & Kylmä 2007, 129; Sarajärvi & Tuomi 2018, luku 6). Kirjasimme tutkimuksen eri vaiheet kertyneiden materiaalien ja pohdintojen avulla tähän raporttiin mahdollisimman tarkasti läpinäkyvyyden lisäämiseksi.

Refleksiivisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkijan tulee ymmärtää, että omat ennakkotiedot ja asenteet vaikuttavat tutkimuksen eri vaiheissa ja tutkimusraporttia kirjoittaessa. Tiedostamalla tutkijan oman merkityksen prosessin edetessä, voi tämän vaikutusta pyrkiä minimoimaan. (Juvakka & Kylmä 2007, 129.) Tutkimusta tehdessä kävimme jatkuvaa keskinäistä keskustelua tutkimuksen jokaisessa vaiheessa ja arvioimme raportin jokaista tekstiosuutta yhdessä. Lisäksi kävimme keskustelua työelämäkumppanin edustajan sekä ohjaavan opettajan kanssa tutkimuksen eri vaiheissa.

9.3 Haastatteluiden arviointi

Tutkimuksen tuloksissa on huomioitava, että haastateltavat eivät päässeet vastaamaan tutkimuksen kysymyksiin omalla äidinkielellään. Kenenkään haastateltavan äidinkieli ei ollut suomi tai englanti. Tutkimuksen tuloksia auki kirjoittaessa tulikin huomioda tarkasti asiayhteys kokonaisuutena, jotta hahmottui mistä missäkin puheenvuorossa oli pohjimmiltaan kyse. Kaksi haastattelusta toteutettiin englanniksi, eikä kumpikaan meistä tutkijoista puhu äidinkielellään englantia. Arvioimme molempien englannin kielen taidot kuitenkin niin hyväksi, että koimme pystyvämme toteuttamaan haastattelut englanniksi ilman suurta ongelmaa luotettavuudesta.

Haastatteluiden aikana yritimme puhua mahdollisimman selkeästi ja selvensimme sanojen merkityksiä. Joitakin väärinymmärryksiä haastatteluiden aikana myös ilmeni, jonka takia saatoimme toistaa haastateltavan vastauksen uudestaan tai pyytää tarkentavaa vastausta, että olemme ymmärtäneet asian oikein. Tästä hyvänä esimerkkinä lienee ”tuki”-käsite, jonka osa haastateltavista ymmärsi vain taloudellisena tukena, ja toiset tarkoittivat viranomaisasioiden hoitoon saatua tukea sosiaalipalveluista. Tuen käsitteen määrittely on haastavaa, jos ei ole tietoa siitä, millaista tukea on mahdollista saada, erityistä tuen tarvetta ei ole ilmennyt tai hoidettavista asioista selviää itsenäisesti. Avasimme tuen eri muotoja haastateltaville haastatteluiden aikana, ja kysyimme myös suljettuja kysymyksiä, joihin sitten tarpeen mukaan kysyimme tarkentavia perusteluja. Esimerkkinä ”Oletko saanut taloudellista tukea?”.

Haastatteluissa oli jonkin verran mukana epävarmuustekijöitä. Kaikki haastateltavat eivät muistaneet varmaksi, mistä olivat tukea saaneet ja millaista tukea se oli. Myös kielihaasteet saattoivat vaikuttaa vastauksiin. Kysyimme haastateltavilta saatua tukea ja tuen tarvetta myös hänen perheenjäsentensä näkökulmasta. Haastateltavat kertoivat oman näkemyksensä tilanteesta, mutta on aina mahdollista, että näkökulmat eivät vastaa muiden perheenjäsenten henkilökohtaisia näkemyksiä.

Vaikka lähtökohtaisesti kaikki haastateltavat oli meille ennestään tuntemattomia, koimme haastateltavien kertovan meille kattavasti ja monipuolisesti omista kokemuksistaan ja näkemyksistään. Pyrimme luomaan haastatteluun rennon ja luottamuksellisen ilmapiirin, ja ennen haastattelua olimme olleet haastateltavien kanssa yhteydessä useaan otteeseen sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Nämä tekijät saattoivat vaikuttaa luottamuksellisen suhteen syntymiseen positiivisesti. On myös mahdollista, että olisimme saaneet haastateltavilta vielä kattavammin ja syvemmin vastauksia, jos olisimme pystyneet tutustumaan toisiimme ennen haastatteluja. Myös lähihaastattelu olisi saattanut vaikuttaa haastatteluiden tuloksiin ja entistä tiiviimmän luottamuksen syntymiseen.

Haastatteluiden kysymyksiä pohtiessa, koimme haasteelliseksi mieltää, mitkä olisivat tutkimuksen kannalta tärkeimmät taustatiedot, joilla voisi olla merkitystä saatuun tukeen. Keräsimme haastatteluissa lopulta myös muutamia merkityksettömiltä tuntuneita taustatietoja, jotka eivät tulleet esille tutkimuksessa. Taustatiedot hävitettiin muiden haastattelumateriaalien hävittämisen yhteydessä.

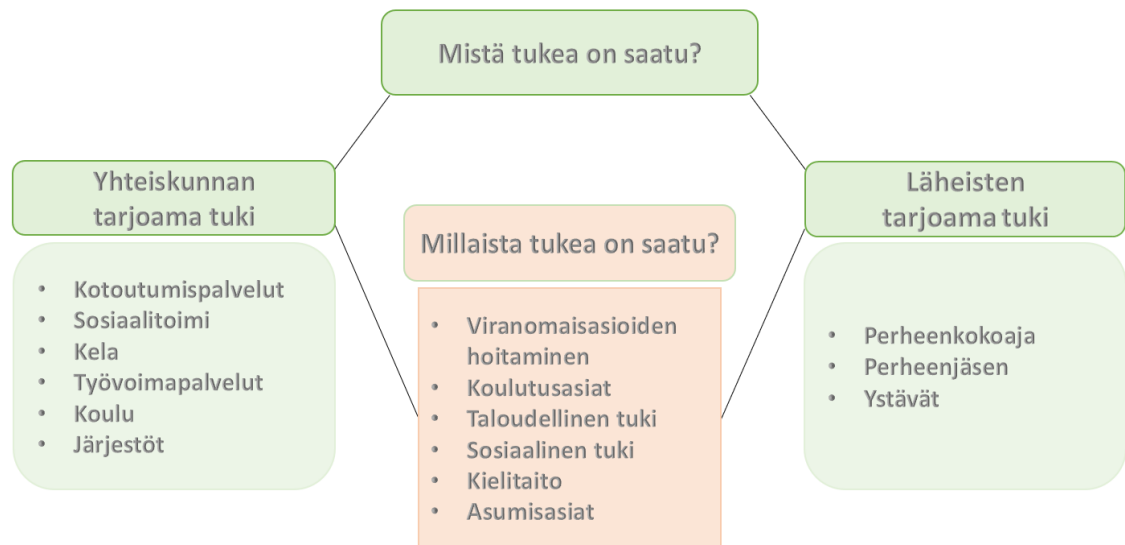
10 Tutkimustulokset

Haastatteluiden tulokset jaettiin tutkimuskysymysten mukaisesti saatuun ja toivottuun tukeen. Ensimmäisessä osassa vastataan kysymykseen, millaista tukea perheet ovat saaneet perheenyhdistämisprosessin jälkeen. Tuloksia käsitellään yhteiskunnan ja läheisten tarjoaman tuen kautta, jotka on jaoteltu omiin alalukuihinsa. Toisessa osassa vastataan tutkimuskysymykseen, millaista tukea perheet olisivat toivoneet perheenyhdistämisprosessin jälkeen. Tulokset on jaettu perheenkokoajan vastuun vähentämisen ja oman toimijuuden lisäämisen alaluvuiksi.

10.1 Perheenyhdistämisen jälkeen saatu tuki

Luokittelimme perheenyhdistämisen jälkeen saadun tuen kahdeksi pääluokaksi, jotka ovat yhteiskunnan tarjoama tuki ja läheisten tarjoama tuki. Yläluokat muodostuivat tukea tarjoavan tahon mukaan. Yhteiskunnan tarjoama tuki jakaantui sosiaalitoimeen, Kelaan, kotoutumispalveluihin, erilaisiin järjestöihin, työvoimatoimistoon ja kouluun. Läheisten tarjoamaan tukeen kuuluivat perheenkokoajat, perheenjäsenet ja ystävät. Näiltä tahoilta saatu tuki on ollut erilaista riippuen perheen tilanteesta ja tarpeesta. Tuki koettiin haastateltavien kesken eri tavoin, mutta myös yhteneväisyyksiä löytyi. Luokittelimme saadun tuen alaluokkiin tuen muodon mukaisesti, jotka olivat viranomaisasioiden hoito, taloudellinen ja sosiaalinen tuki sekä asumiseen, koulutukseen ja kielitaitoon liittyvä tuki.

Kuvio 1: Mistä tahoilta tukea on saatu ja millaista tukea?

10.1.1 Yhteiskunnan tarjoama tuki

Kokemukset yhteiskunnan tarjoamasta tuesta olivat moninaisia. Tukea oli saatu pirstoutuneesti eri tahoilta ja saadun tuen määrä vaihteli voimakkaasti. Keskeisimmiksi tahoiksi nousivat sosiaalitoimi sekä järjestöt. Lisäksi ne haastateltavat, jotka olivat opiskelleet Suomessa, kokivat saaneensa neuvoja, apua ja sosiaalista tukea myös koulujen opettajilta sekä muilta oppilailta.

Sosiaalitoimen kautta saatiin apua esimerkiksi oleskeluluvan ja kansalaisuuden hakemisessa. Sosiaalitoimen työntekijältä saatiin tukea, vaikka yhteydenpito olisi jäänyt vähäiseksi tai riittämättömäksi.

“I don't think also sometimes the social worker it's not enough. We got it. They don't have just only my family. There is another also customers and all. There is another people who need help too.” (perheenkokoaja)

“He (sosiaalitoimi) haluaa kaksi kertaa tule, mutta aina jotain tapahtuu ja he sanovat peruuttaa aika.” (perheenkokoaja)

“He auttoivat. Esimerkiksi aina he auttavat maahanmuuttaja. Esimerkiksi kun me haetaan oleskelulupa, he auttavat meidän toi hakemus, kun me esimerkiksi mun äitini juttu. Hän oli kielitaidoton, he opastavat äitini miten hän voi hakea kansalaisuus.” (perheenjäsen)

Jos haastateltavat olivat olleet kotoutumispalveluissa, he olivat saaneet sieltä apua esimerkiksi viranomaisasioissa, koulupaikan etsimisessä ja asunnon löytämisessä.

Kotoutumispalveluista annettiin ohjeita ja neuvoja asioiden hoitamiseksi sekä ohjattiin sopi-
viin palveluihin. Tarvittaessa asioita hoidettiin yhdessä.

“Ensin mä lähetä hänen viesti ja kysyn. Jos ei. Jos he sanoo mene tämä paikka
ja tehnyt niin, niin mä voin menee ja tehnyt. Jos tarvitse tämän iso asia sitten
he sanoo tuu ja me tehnyt yhdessä.” (perheenkokoaja)

Kaikki haastateltavat olivat saaneet jotakin taloudellista tukea Kelasta tai työvoimatoimis-
tosta jossakin elämänvaiheessa. Taloudellisena tukena olivat esimerkiksi perustoimeentulo-
tuki, työttömyysetuus, opintotuki, asumistuki ja lapsilisä. Tuen määrä vaihteli osittain sen
mukaan, olivatko haastateltavat saaneet kansainvälistä suojelua vai tulleet syntyperäisen suo-
malaisen puolisona. Tuen määrään olivat vaikuttaneet myös elämäntilanne ja perheenyhdistä-
miseen liittyvät taustatekijät, kuten opiskelu tai työllistyminen. Haastattelussa tuli esiin, että
viranomaiset luottavat suomalaisen aviopuolison apuun ja tukeen, eikä taloudellista tukea
myönnetä. Myös muut haastateltavat nostivat esille, ettei taloudellista tukea saanut aina riit-
tävästi ja toimeen tuleminen oli haastavaa.

“We are also more was depending by my partner’s salaries because I didn’t get
really help from the authorities. And I had a difficult life in the, in so many way
that year. When until now I try to manage until today, it was really so ex-
tremely difficult to manage.” (perheenjäsen)

“Tota mä oon saanu tota paljon niinku apua kelasta, mä muistan kun, kun minä
tuln suomeen, se toinen kuukausi heti niinku kela on antanut mulle rahaa ja
kun minä pääsin kielioppimaan niin tullut vähän lisää, joku päiväraha työvoima-
toimisto kautta, mut sit minä, minun mielestä se oli tarpeeksi.” (perheenjäsen)

Haastateltavat, jotka eivät saaneet riittävästi tukea sosiaalitoimesta, olivat hakeutuneet jär-
jestötoimintaan. Kuitenkaan kaikki eivät tienneet järjestöjen toiminnasta tai siitä millaista
apua sieltä olisi saatavilla. Järjestöiltä saatu tuki koettiin tärkeänä ja he olivat auttaneet asi-
oiden hoitamisessa paljon enemmän kuin sosiaalitoimi. Järjestöjen kautta tukea saatiin hyvin
laajasti ja missä vaan asiassa, kuten suomen kielen oppimisessa, paperiasioissa tai kouluteh-
tävässä. Järjestöjen kautta oli päästy myös mukaan toimintaan, jossa oli ihmisiä samasta kult-
tuurista.

“Hän autto mulle oppi suomen kieli ja sitten hän kysy jos jotain sulla on ongel-
maa kielen ei pärjää tai mitä asia vain kysy mä autta sulle. Ja hän autta mulle
paljon.” (perheenkokoaja)

“Järjestö on auttanut minua aika paljon. Enemmän kuin sosiaali.” (perheenjä-
sen)

10.1.2 Läheisten tarjoama tuki

Kaikki haastateltavat kokivat perheenkokoajan tai perheenjäsenen tarjoaman tuen tärkeäksi. Perheenkokoajat ja perheenjäsenet olivat auttaneet ja tukeneet toisiaan tarpeen tullen esimerkiksi hakemusten teossa ja suomen kielessä. Perheet olivat myös joutuneet auttamaan toisiaan, jos tukea ei saatu muualta tai kotoutuminen oli jäänyt perheenkokoajan vastuulle.

“Ne sano että se on niinku puoliso, se on puolison vastuulla tehdä mitä niinku kaikki semmonen kotoutumis ja kaikki.” (perheenjäsen)

“Kaksi (lasta) on nuori. He autta mua paljon ja mä autta heille paljon.” (perheenkokoaja)

“She (puoliso) really supported me so much, so if I was not, she's not was in my life, as I say that it was completely. I didn't manage one days in Finland to be really here.” (perheenjäsen)

Kotoutuminen perheenyhdistämisen jälkeen lähti etenemään perheillä hieman eritavoin. Perheenyhdistämisen jälkeen perheen ensitapaaminen oli täynnä iloa ja helpotuksen tunteita. Kuitenkin alkuhuuman jälkeen eläminen vieraassa kulttuurissa yhdessä tuotti vaikeuksia ja sopeutuminen otti aikansa. Perhesuhteita oli vaikeampi rakentaa uudestaan, kun lapsi joutui itsenäistymään ja huolehtimaan omista asioistaan hyvin varhaisessa vaiheessa. Muun perheen saapuessa Suomeen, perheen roolit vaihtuivat ja heidän oli vaikea ymmärtää toisiaan pitkän erossaolon jälkeen.

“So it was the first week it was so fun and I'm happy and everything and like they are here like I cannot believe, you know. But then here I start to realize that we are so different. Here I start to be have like hard time. But then when I start to like in the 17 my age, I start to actually sit with them more and really like focus like about my family. My family relationship like, I have to build it again.” (perheenkokoaja)

“Ensimmäinen kuusi kuukausi, he ei tuntua ollenkaan (kodilta) he (lapset) sanotaan. Tämä ei ole hyvä, tämä ei ollu hyvä, tämä ei ole hyvä, mutta nyt he aloittaa oppii.” (perheenkokoaja)

Kokemuksia löytyi siitäkkin, että yhteiselo lähti sujumaan Suomessa ilman suurempia haasteita. Kun perheenkokoajana oli aikuinen, perhe-elämän jatkamista ei koettu niin vaikeana. Perheenjäseniin oltiin jatkuvasti yhteydessä puhelimen välityksellä perheenyhdistämisprosessin aikana. Oma lapsi saatettiin kuitenkin tavata ensimmäistä kertaa vasta Suomessa, kun tämä oli jo taaperoikäinen. Lasten kasvaminen erossaolon jälkeen saattoi myös konkretisoitua vanhemmalle vasta tapaamishetkellä.

“Mä muistan kun ne tuli sinne lentokenttä ja mun kaikki fiilikset oli mun lapsi ja miten ja mul oma lapsi kädessä ja hän oli jo kohta kaksi vuotta. Se oli semmonen fiilikset, se oli ensimmäinen lapsi. Jos teillä on niinku perhe ja se tuntuu semmonen fiilis, kun sä saat näe sun oma lapsi ensimmäinen kerta.” (perheenkokoaja)

Erityisesti perheen tarjoama tuki koettiin tärkeänä, mutta myös ystävien tuki oli merkityksellistä. Kuitenkin monet haastateltavista olisivat kaivanneet enemmän ihmisiä ympärilleen. Suomessa koettiin haastavaksi luoda sosiaalisia suhteita, koska kulttuuri on hyvin erilainen. Eräs haastateltavista toi esille, etteivät suomalaiset ole kovin ulospäinsuuntautuneita ja helposti lähestyttäviä, jonka takia hän koki myös oman kotoutumisensa jääneen vajaaksi. Haastateltavilta kysyttiin ovatko he kotoutuneet Suomeen hyvin, ja vastaukset olivat moninaisia.

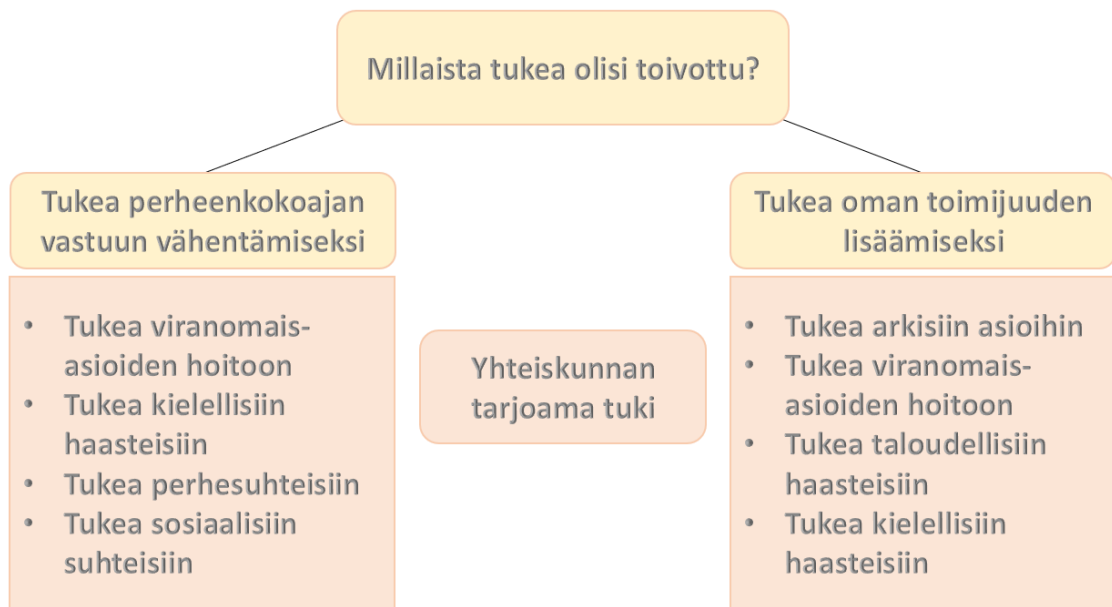
“Ehkä 50 prosenttia ehkä suomessa kaikki ok, mutta sosiaalinen elämä on vielä vaikea.” (perheenjäsen)

“I cannot really say that. It's not really my home, no.” (perheenjäsen)

“Nyt jo, koska mä mä luulen, että neljä vuotta on riittä. Tuntuu, et tässä sä asut paljon. - - Joo mä tuntuu nyt.” (perheenkokoaja)

10.2 Perheenyhdistämisen jälkeen toivottu tuki

Haastateltavat toivoivat, että perheenyhdistämisen jälkeen olisi tarjolla enemmän tukea. Toivottu tuki kohdistui yhteiskuntaan, mutta haastateltavat eivät kuitenkaan eritelleet toimijoita, keneltä tukea erityisesti kaivattaisiin lisää. Tukea olisi tarvittu ja tarvittaisiin perheenkokoajan vastuun vähentämiseksi ja oman toimijuuden lisäämiseksi. Nämä kuvaavat toivotun tuen syitä, mitkä luokiteltiin yläluokiksi. Tukea olisi tarvittu viranomaisasioihin, perhesuhteisiin, sosiaalisiin suhteisiin, arkisiin asioihin, kielihaasteisiin ja taloudelliseen tilanteeseen. Tutkimuksessa nämä muodostuivat alaluokiksi.

Kuvio 2: Millaista tukea olisi toivottu?

10.2.1 Tukea perheen kokoajan vastuun vähentämiseksi

Haastatteluiden mukaan perheen kokoajat ovat olleet vastuussa perheen kotouttamisesta kokonaan tai suurelta osin. Perheissä koettiin perheen kokoajan vastuu kotouttamisesta liian suureksi ja raskaaksi. Haastateltavilla oli kokemuksia saadusta tuesta, mutta myös kokemuksia, missä viranomaistaholta kehoitettiin perheitä pärjäämään itse ja apua ei pyynnöistä huolimatta saatu.

“She has so much pressure than me also. You know, also she have to work and she’s been at work and tired and the rest are she have to think about me and my problems.” (perheenjäsen)

“It was also like extra hard because I was like example translating for them (vanhemmat) and all stuff. And I told that for my family and here I told for the social worker that I cannot do deal with that, like translating for my family. - - And it was so stressful for me.” (perheen kokoaja)

Toisaalta muutama haastateltava ajatteli, että perheen auttaminen muun muassa viranomaisasioissa ja erilaisten hakemusten täyttämässä on osa normaalia arkea ja osa normaalia perhe-elämää. Perheen tuki koettiin myös riittävänä, vaikka muu tuki oli vähäistä. Eräs haastateltavista vastasi näin:

“Minun mielestä ehkä kyllä. Koska mä luulen et se ensimmäinen tuki ja oli vahva tuki se oli puoliso, koska kun minä tuli suomeen, hän on antanut kaikki

neuvo - - Se oli semmonen pysyvä tuki, muut oli semmonen pieni, mutta sekin oli tarpeeksi.” (perheenjäsen)

Haastatteluiden mukaan perheissä olisi kaivattu apua erityisesti silloin, kun kielitaito ei ollut vielä riittävää. Viranomaisasioiden hoito saattoi olla kokonaan perheenkokoajan vastuulla perheenjäsenten heikon kielitaidon vuoksi. Kielitaidon karttuessa myös yhteiskunnan tarjoaman tuen tarpeen koettiin vähentyneen.

“Jos on suomen kieli taito ok, se ei oo enää raskasta, töitä. Mutta aluksi oli raskasta. Mutta mä autan koko ajan, koska mä oon suomi. Ja esimerkiksi he (vanhemmat) eivät enää tarvitsevat muilta.” (perheenkokoaja)

“Ennen haluan apua paljon, koska mä en osaa suomen kieli ja paikalla ja niin paljon asiaa, mutta nyt olisin asunut täällä melkein neljä vuotta. Neljä vuotta ja nyt mä osaan vähän suomea, en tarvitse enemmän kun ennen.” (perheenkokoaja)

Pitkä erossaolo oli haastanut perheenkokoajan hyvinvointia, jonka vuoksi perheenjäsenten jatkuva tukeminen koettiin entistä raskaampana ja perhesuhteiden uudelleen rakentaminen haastavana. Erään haastateltavan ajatus olikin, että terapeutti olisi voinut olla hyödyksi perhesuhteille pitkän erossaolon aiheuttamien haasteiden vuoksi. Eräänlaiselle ystävän kaltaiselle ammattihenkilölle koettiin myös tarvetta avuksi arkisiin asioihin ja kulkemaan rinnalla uuden kulttuurin keskellä.

“Ja kuhan joku, sama kun ystävä ja voi sanota mikä se sä haluat.” (perheenkokoaja)

“I think it will be so good if they took care of them (vanhemmat) better. With the social worker, let's say. To take care more about the migration paper and everything and don't like they put all the pressure on for the child who was living here, even if she know the language everything because it was like really stressful, especially with school work and my family.” (perheenkokoaja)

Haastateltavamme nostivat esiin heille tärkeitä seikkoja perheenyhdistämisen jälkeisestä tuesta, joista he olivat itse tehneet havainnot. Havainnot koskivat useasti eri taustoista tulevien eriarvoista asemaa perheenyhdistämisen jälkeisessä tuessa. Vaikka asiat saattavatkin sujua perheenyhdistämisen jälkeen, niin haastateltavat olivat kuulleet erilaisiakin kokemuksia. Perhe saattaa riitautua perheenyhdistämisen jälkeen, jolloin myöhemmin maahan tullut perheenjäsen ei saakaan perheenkokoajalta tukea ja tietoa Suomessa toimeen tulemiseksi.

“Perhekokoaaja saanut, ne aina saa niinku tarpeeksi tukea, mutta se toinen joku kun tulee Suomeen jos tulee esimerkiksi joku vaikeuksia, jos tulee riitely perheessä se tulee hänelle vaikea se joku ei oo niinku perheenkokoaja, koska hänellä ei oo riittävästi tietoa mistä hän voi saada apua jos jotakin tapahtuu. Siks on joskus hyvä jos se perhe ihmiset, jos joku tulee myöhemmin hän saa kaiken tukea, ei vaimo kautta tai mies kautta, vaan virasto kautta, sit hän voi tietää mikä on hänen oikeus” (perheenjäsen)

10.2.2 Tukea oman toimijuuden lisäämiseksi

Yhteiskunnalta kaivattiin apua perheenkokoajan kuormituksen vähentämisen lisäksi myös oman toimijuuden lisäämiseksi, jotta perheenkokoajasta riippuvaisena oleminen vähenisi. Apua toivottiin hyvin erilaisiin tarpeisiin, kuten koulunkäynnin haasteisiin, puhelimen käyttöön, tulkkaukseen ja virallisten asioiden hoitoon.

Taloudellisen tuen tarve nousi esille haastatteluista. Taloudellista tukea toivottiin lisää, jotta perhe ei olisi ollut riippuvainen perheenkokoajan tuloista ja perhe olisi voinut keskittyä yhteisen arjen rakentamiseen.

“We are also was depending by my partners salaries because I didn't get really help from the authorities.” (perheenjäsen)

Suomen tukijärjestelmään oltiin pettynyttä, koska taloudellinen tuki on hyvin erilainen eri taustoista tuleville maahanmuuttaneille. Taloudellinen tuki saattaa olla vähäistä tai sitä ei ole lainkaan, jonka takia perheenjäsenenkin on pakko käydä töissä opintojen ohella. Kuitenkin yhden haastattelun mukaan osalla opiskelijoista tilanne on hyvin erilainen, ja he saavat paljon taloudellista sekä sosiaalista tukea opiskeluun.

“Some student that they have everything, they get full support from the authority, but they really doesn't wanna push learn the language and they have free time so much.” (perheenjäsen)

Tällä hetkellä perheenjäsenet ja perheenkokoajat kokivat tarvitsevansa apua vaihdellen oman taitotasonsa mukaisesti. Muutama haastateltava kertoi tarvitsevansa viranomaisasioiden hoitoon enää harvoin apua, koska suurimman osan asioista he osaavat jo itsenäisesti kielitaidon kartuttua.

“No ainakin mulla on vähän (sosiaalitoimen tukea), koska aina mä teen itsenäisesti. - - mä tykkäisin tehdä mun omaa juttua itsenäisesti.” (perheenjäsen)

“Kaikki juttu Suomessa on aina niinku sivulla, jos tarvitsee jotakin, niin aina voi mennä sivuille ja lue mitä, miten ne toimii, mistä saa semmonen.” (perheenjäsen)

Haastateltavat toivat lisäksi ilmi, että avun hakeminen koetaan Suomessa haastavaksi. Suomen palveluverkosto on laaja ja hajallaan, jolloin uutena maahan tulevan on vaikea tietää, mistä apua lähdetään hakemaan.

“There must be some kind of place like that really support people, but it's difficult if you really don't know someone here and we really do, you know, support you in the beginning and to learn this kind of systems because it's really not easy.” (perheenjäsen)

11 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata perheenyhdistämisen prosessin jälkeen saatavaa tukea ja kotoutumista perheiden näkökulmasta. Kaikki haastateltavat olivat saaneet jotakin tukea, mutta eivät aina riittävästi tai oikea-aikaisesti. Erityisesti alkuvaiheessa tuen saaminen oli ollut hyvin haastavaa, kun ei ollut tietoa siitä, mistä apua voi lähteä etsimään tai pyytämään.

Perheet olivat saaneet tukea useilta eri toimijoilta. Monet haastateltavat nostivat esiin jossain kohtaa haastattelua, että sosiaalitoimella ei ole resursseja auttaa asiakkaitaan niin paljon kuin olisi tarpeen. Sosiaalityöntekijän käyntiä saattoi joutua odottamaan hyvinkin pitkään eikä sosiaalityöntekijän apua ollut tarjolla kuin harvakseltaan. Tämän vuoksi järjestöt nostettiin haastatteluissa yhdeksi suureksi avun ja tuen lähteeksi. Ne ovat merkittävässä roolissa tukemassa ja täydentämässä kunnilta saatavaa palvelua. Sosiaalitoimen ja järjestöjen tulisikin tehdä yhdessä tiivistä yhteistyötä mahdollisimman oikeanlaisen ja oikea-aikaisen suunnitelmallisen avun tarjoamiseksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023h.)

Saatavilla olevien palveluiden määrä ja laajuus vaihtelee kuntakohtaisesti (Karisto 2023). Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010, 30 §) määrää kotoutumispalveluiden järjestämisen kuntien ja hyvinvointialueiden vastuulle. Lain mukaan kuntien ja hyvinvointialueiden on järjestettävä peruspalvelut maahanmuuttaneille sopiviksi ja järjestettävä erikseen laissa määritellyjä palveluita kuntakohtaisesti tarvittavassa laajuudessa. Kuntien tarjoamat palvelut voivat siis erota toisistaan merkittävästi ja vaikuttaa kokemuksiin tuen riittävytydestä. Tutkimuksemmekin haastateltavien vastaukset saadusta tuesta vaihtelivat ja palvelupolut olivat erilaisia, joten on mahdollista, että kyse oli osittain myös kuntakohtaisista eroista.

Kuntakohtaisten erojen lisäksi merkittävän eron tuen määrään ja palvelupolkuun tekivät haastateltavien erilaiset taustat. Kansainvälistä suojelua saaneet ja syntyperäisen suomalaisen puoliso saivat haastatteluidemme mukaan erilaista tukea ja palveluita. Eräissä haastattelussa

ilmenneen kokemuksen mukaan Suomen kansalainen on vastuussa puolisonsa kotouttamisesta ja taloudellisen tuen tarjoamisesta. Aviopuolisolla on elatusvastuu toisistaan (Minilex 2023). Kansainvälistä suojelua saaneilla on yleensä jokin kontakti yhteiskunnan palveluihin, johon he voi olla yhteydessä, mutta Suomen kansalaisen puoliso jää palveluiden ulkopuolelle.

Tärkeimmäksi tuen antajaksi koettiin oman perheen tuki. Pisimpään maassa ollut perheenkokoaja tai nopeasti uuden kielen omaksuneet lapset, olivat auttaneet muita perheenjäseniä asioiden hoitamisessa. Perheenkokoajalla oli paljon vastuuta, minkä perheenkokoaja tai perheenjäsenet kokivat usein liialliseksi. Kuitenkin jos perheenkokoaja tai kielitaitoiset lapset olivat päässeet hyvin mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan, ja heillä oli voimavaroja ja aikaa auttaa perhettään, tilannetta ei välttämättä koettu ongelmalliseksi. Vaihtelevien perhetilanteiden kannalta olisi kuitenkin parempi, että perheenjäsenten kotoutuminen ei olisi perheenkokoajan vastuulla, vaan tukea saisi myös yhteiskunnalta. Myös Soccan (”Jatkuva huoli, ikävä ja suru” -kokemuksia perheenyhdistämisestä 2011, 12-13) haastatteluissa oli tullut ilmi, että perheenkokoajat kokevat liian suurta vastuuta ja taakkaa perheensä asioiden hoitamisesta ja uusien paikkojen esittelystä.

Perheenyhdistämisen jälkeen perhesuhteiden rakentaminen oli haastavampaa, jos perheenkokoajana oli ollut lapsi. Pitkän erossaolon vuoksi perhesuhteet täytyi rakentaa uudestaan, mikä aiheutti väistämättäkin muutoksia perheen rooleihin. Perheen oli vaikea ymmärtää toisiaan perheenyhdistämisen jälkeen, sillä he olivat kasvaneet hyvin erilaisissa ympäristöissä. Hiitolan ym. (2019) tutkimuksessa tuli ilmi samankaltaisia tuloksia. Tutkimuksen haastattelussa kerrottiin kokemuksesta, jossa nuori oli joutunut itsenäistymään ja huolehtimaan omista asioistaan hyvin nuorena. Perheenyhdistämisen jälkeen perheen oli vaikea ymmärtää toisiaan, sillä he olivat eläneet erilaisissa ympäristöissä pidemmän aikaa eikä lapsi ollut tottunut vanhempien rajoituksiin. Ymmärryksen puutteen vuoksi perheen välillä oli toistuvaa riitelyä.

Haastateltavilla oli melko vähän perheen ulkopuolisia kontakteja ja sosiaalisten suhteiden kaipuu nousi esiin useasti. Sosiaalisten suhteiden hankkiminen koettiin suomalaisen ”sisäänpäin kääntyneen” kulttuurin vuoksi vaikeaksi. Sosiaalisilla suhteilla, ystäville ja perheellä oli suuri merkitys kotoutumiseen ja yhteisöön kuulumisen tunteeseen. Haastatteluissa kansainvälisen suojelun kautta tulleet perheenkokoajat olivat päässeet kotoutumiskoulutukseen, mutta osa perheenjäsenistä jäi virallisen kotoutumispalvelun ulkopuolelle. Tämän vuoksi perheenjäsenillä ei yleensä ole samankaltaista turvaverkkoa kuin vastaanottokeskukseen tulleilla maahanmuuttaneilla (Lehtonen & Niinimäki 2015, 27).

Monet haastateltavista kaipasivat lisää tukea yhteiskunnalta, jotta perheenkokoajan kuormitus vähenisi. Haastateltavat kaipasivat tukea hyvin erilaisiin asioihin, kuten taloudelliseen tilanteeseen, viranomaisasioiden hoitamiseen ja kielitaidon haasteisiin. Perheenjäsenen sopeutuminen ja asioiden eteneminen riippui pitkälti perheenkokoajan tiedoista ja taidoista.

Soccan haastatteluiden mukaan viranomaiset tulkitsevat perheenkokoajien taidot liian hyväksi, ja olettavat heidän osaavan opastaa perhettään riittävästi (”Jatkuva huoli, ikävä ja suru” -kokemuksia perheenyhdistämisestä 2011, 12-13). Erityisen raskaan ja haastavan perheen tilanteesta tekee, jos perheenkokoaja on esimerkiksi alaikäinen tai hänen hyvinvointinsa on syystä tai toisesta alentunut.

Perheenkokoajan vastuun vähentämisen lisäksi haastateltavat toivoivat, etteivät haluaisi olla niin riippuvaisia perheenkokoajan tiedoista ja taidoista. Myös Hiitolan ym. (2019) tutkimuksen haastatteluissa selvisi, että Suomeen muuttaneet perheenjäsenet saattavat olla monia vuosia riippuvaisia perheenkokoajasta, oli kyseessä lapsi tai aikuinen. Lisäämällä tukea ja tarjoamalla tietoa perheenjäsenille vahvistetaan heidän omaa toimijuuttaan ja osallisuuttaan omassa elämässään sekä yhteiskunnassa. Toimijuuden ja osallisuuden kokemus syntyy minäpystyvyyden sekä merkityksellisyyden kokemuksesta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020). Toimijuuden ja osallisuuden lisääminen vahvistaa kotoutumista ja hyvinvointia sekä ehkäisee syrjäytymistä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022b).

12 Pohdinta

Opinnäytetyömme pohjalta yhdeksi merkittävimmäksi kehittämiskohteeksi nousi perheenkokoajan vastuun vähentäminen. Vastuun vähentämisellä saataisiin pienennettyä perheenkokoajan kuormitusta, perheen sisäisiä väärinymmärryksiä ja ristiriitoja sekä lisättyä perheenjäsenten omaa toimijuutta. Kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneella pitäisi olla kontakti sosiaalitoimeen perheenkokoajan kotoutumispalveluiden kautta, mutta silti kotoutuminen saattaa jäädä kokonaan perheenkokoajan vastuulle.

Perheellä ei aina välttämättä ole erityistä tuen tarvetta, jos perheenkokoajan kotoutuminen on sujunut toivotunlaisesti ja hänen tietonsa ja taitonsa ovat riittäviä perheen kotoutumisen tukemiseksi. Maahanmuuttaneiden, jotka eivät saa kansainvälistä suojelua, tulisi osata hakea apua omatoimisesti tai tuen tarve tulisi tunnistaa jonkin muun toimen kautta. Esimerkiksi yksi haastateltavamme kertoi, että hänen suomalainen syntyperäinen puolisonsa oli vastuussa hänen kotouttamisestaan eikä tukea saanut. Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) ei kuitenkaan suoraan poissulje oikeutta esimerkiksi kotouttamistoimiin erilaisten oleskelulupien perusteella.

Perheenyhdistämisprosessin aiheuttaman erossaolon vaikutukset voivat näkyä vielä pitkään Suomessa asuessa. Kaikista tärkeintä on, ettei perhe jää yksin perheenyhdistämisen jälkeen ja tuen tarpeen vaihtelut huomioidaan kotoutumisen edetessä. Perheen tukeminen on erityisen tärkeää, jos perheeseen kuuluu lapsia tai perheenkokoajana on ollut lapsi. Erossaoloaika vaikuttaa kiintymyssuhteiden muodostamiseen ja muuttaa perhesuhteita. Perhesuhteita voi olla vaikeaa rakentaa uudestaan tai ainakin se voi ottaa oman aikansa, minkä vuoksi perheet

saattaisivat hyötyä perheterapiasta tai perhetyöstä. Lapselle on hyvin raskasta olla vastuussa perheensä asioista. Jos perheenyhdistämisen kautta yhdistetään puoliset, he saattavat sopeutua tilanteeseen paremmin ja erossaoloaikaan on osattu varautua jo etukäteen.

Erossaolon vaikutukset näkyvät myös kotoutumisessa. Perheenyhdistäminen on vaikea ja hidas prosessi, ja lisäksi täytyy muistaa, että perheperusteisella oleskeluluvalla saa yleensä tuoda Suomeen vain ulkomaalaislaissa (301/2004, 37) määrätyn ydinperheen, joten koko perhe ei välttämättä yhdisty koskaan kokonaan. Jos perheenjäsenet joutuvat olemaan pitkiä aikoja erossa perheestään, se vaikuttaa merkittävästi pakolaisten hyvinvointiin, mielenterveyteen ja kotoutumiseen (Rask ym. 2015, 3). Myös Castendan ym. (2016) tutkimuksessa on todettu, että lapsuudenperheen erossaololla on yhteyksiä muun muassa lisääntyneisiin uniongelmiin sekä masennus- ja ahdistusoireisiin. Näin ollen erossaololla on vaikutuksia myös yhteiskunnallisiin kustannuksiin lisääntyneiden terveysongelmien sekä matalamman työllisyysasteen kautta. Pohdimmekin, vähensisikö tuen tarve, jos perheenyhdistämisprosessi nopeutuisi eikä laki olisi niin tiukka perhesiteistä.

Tuen tarve on hyvin yksilöllinen, mutta tulevaisuudessa olisi hyvä tutkia tarkemmin kansainvälistä suojelua saaneen, Suomen kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä sekä muun ulkomaalaisen samankaltaisuuksia tuen tarpeeseen liittyen. Tässäkin kohdassa muulla ulkomaalaisella tarkoitetaan perheenjäsentä, joka asuu Suomessa oleskeluluvalla (Maahanmuuttovirasto 2023e). Emme löytäneet tutkimuksia Suomen kansalaisen perheenjäsenen tai muun ulkomaalaisen perheenyhdistämisen jälkeisestä palvelupolusta tai tuesta, minkä vuoksi opinnäytetyön tietoperusta keskittyi pakolaisen tuen tarpeeseen. Selvitimme palvelupolkua yksittäisiltä toimijoilta, joten tähän asiaan tarvittaisiin selkeästi lisää tietoa. Olisi myös mielenkiintoista tietää, kuinka moni toimii perheensä ainoana kotouttajana ja kuinka moni perhe jää kokonaan sosiaalipalveluiden ulkopuolelle.

Tutkimuksemme haasteltavat kokivat sosiaalitoimien resurssit vähäisenä, joten kolmannelle sektorille jää huomattava vastuu perheenyhdistämisen jälkeisen tuen tarjoamisesta. Kolmas sektori, kuten järjestöt tarjoavat erilaisia palveluita riippuen kunnasta. Herää kysymys, että ovatko järjestöjen tarjoamat palvelut asuinkunnasta riippumatta tasavertaisia tai mitä jos järjestöjen apua ei ole saatavilla. Kaikki eivät ole myöskään tietoisia järjestöjen palveluista, joten miten voisi varmistaa, että maahanmuuttaneet löytäisivät tarvitsemansa palvelut.

Järjestöt, kuten EHJÄ ry, voisivat varmistaa, että perheenkokoajalle ja perheenjäsenille olisi tarjolla riittävästi tukea viranomaisasioiden hoitamiseen ja heillä olisi mahdollisuus vertaistukseen tai tukihenkilötoimintaan. Tukea olisi hyvä tarjota kaikille perheenjäsenille riippumatta siitä ovatko perheenjäsenet tulleet Suomeen kansainvälisen suojelun kautta, Suomen kansalaisen tai muun ulkomaalaisen perheenjäsenenä. Lisäksi maahanmuuttaneille suunnatussa

perhetyössä olisi hyvä huomioida perheiden väliset roolimutokset, perhesuhteiden muutokset ja sopeutumisvaikeudet. Perhetyössä tulisi edistää koko perheen välistä ymmärrystä.

Kaikki perheenyhdistämisen kautta tulleet eivät tarvitse tukea, mutta sen tulisi olla helposti löydettävissä ja saatavilla niille, jotka sitä tarvitsevat. Haastatteluissammekin nousi esille, että tietoa palveluista on vaikea löytää. Voisiko ratkaisuna olla toimija, joka ohjaisi perheenyhdistämisen kautta saapuneet maahanmuuttaneet tarvittaessa sosiaalitoimen ja järjestöjen pariin. Tuen tarpeen arvioinnin yhteydessä perheenjäsenille voisi antaa infopakettin Suomesta, josta selviäisi helposti tuen tarjoajien yhteystiedot. Tietoja on jo kerätty InfoFinland (2023) sivustolle, mutta kaikki kunnat eivät tee yhteistyötä InfoFinlandin kanssa, jonka takia tietoa ei löydy kaikkien kuntien palveluista. Yhteystiedot voisi koostaa esimerkiksi kuntakohtaisesti jaettavaksi perheille, huomioiden perheet, joilla ei ole mahdollisuutta internetin käyttöön. Voisikin olla hyvä tutkia maahanmuuttaneiden kokemuksia InfoFinlandista ja kehittää sivustoa edelleen sen pohjalta.

Paljon hyvää työtä tehdään jo maahanmuuttaneiden ja perheiden tukemiseksi. Tärkeimpänä heidän tukemisessaan niin kuin kaikessa ihmisläheisessä työssä, on aito, tasa-arvoinen ja kunnioittava kohtaaminen. Perheiden hyvinvointiin ja kotoutumiseen tulee kiinnittää huomiota, mutta se on vaikeaa, jos vastuu on perheenkokoajalla ja irrallisilla toimijoilla. Palvelujärjestelmä tarvitsee vielä lisää joustavuutta ja yhteistyötä eri tahojen välillä, jotta palveluista saataisiin saumatonta tukea sitä tarvitseville.

Lähteet

Painetut

Fingerroos, O., Tapaninen, A-M. & Tiilikainen, M. (toim.) 2016. Perheenyhdistäminen, Kuka saa perheen Suomeen, kuka ei ja miksi? Tampere: Vastapaino.

Fingerroos, O. & Tiilikainen, M. 2019. Perhe ja perheenyhdistäminen pakolaisten elämässä: esimerkkinä kahden suomensomalialaisen miehen elämänselämä. Teoksessa Lyytinen, E. (toim.) Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa. Turku: Painosalama, 301-321.

Lehtonen, A. & Niinimäki, T. 2015. Perheenyhdistämisen hyvät käytännöt. Työskentelymalli perheenyhdistämisen kautta saapuvien maahanmuuttajien vastaanottoon. EHJÄ ry.

Palander, J. 2018. Perheenyhdistäminen ja perhe-elämän suoja. Teoksessa Kallio, H., Kotkas, T. & Palander, J. (toim.) Ulkomaalaisoikeus. Helsinki: Alma Talent, 357-406.

Sähköiset

Castenda, A., Halla, T., Koponen, P., Koskinen, S., Lilja, E., Paavonen A.-M., Rask, S. & Suvisaari, S. 2016. Primääriperheestä erossaolo on yhteydessä somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttaja-aikuisten hyvinvointiin ja kotoutumiseen Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka. Viitattu 6.7.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130701/YP1603_Raskym.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Castaneda, A., Mäki-Opas, J., Jokela, S., Kivi, N., Lähteenmäki, M., Miettinen, T., Nieminen, S., Santalahti, P. & PALOMA-asiantuntijaryhmä 2018. Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa. PALOMA-käsikirja. Viitattu 20.3.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136193/7.8.PALOMA_KA%cc%88SIKIRJA_WEB.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Choumanivong, C., Poole, GE. & Cooper, A. 2014. Refugee family reunification and mental health in resettlement. Taylor & Francis Online. Viitattu 27.4.2023. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1177083X.2014.944917>

EHJÄ ry 2023a. Toiminta. Viitattu 11.5.2023. <https://www.ehja.fi/toiminta>

EHJÄ ry 2023b. Meistä. Viitattu 15.3.2023. <https://www.ehja.fi/meista>

Hiitola, J., Jokinen, E., Shenwarai, E. B., Zaidan, A. & Nieminen, E. 2019. Pitkittänyt erossaolo ja muutos pakolaisten perhesuhteissa. Viitattu 23.5.2023. <https://liikkeessaylirajojen.fi/pitkittynyt-erossaolo-ja-muutos-pakolaisten-perhesuhteissa/>

Hiitola, J., Julkunen, E. & Bracone, N. 2020. Perheenyhdistämisprosessi on kohtuuton taakka pakolaiselle. Blogikirjoitus. Globaali sosiaalityö ry. Viitattu 27.4.2023. <https://www.globaali-sosiaalityo.org/tag/perheenyhdistamisprosessi/>

InfoFinland 2023. Tietoa palvelusta. Helsinki. Viitattu 6.7.2023. <https://www.infofinland.fi/fi/about-the-service>

"Jatkuva huoli, ikävä ja suru" - kokemuksia perheenyhdistämisestä 2011. Kotouttamisen seudullisten ja alueellisten verkostojen vahvistaminen -hanke. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 7.5.2023. http://www.socca.fi/files/961/Perheenyhdistaminen_haastattelut.pdf

Jauhiainen, S. 2020. Maahanmuuttajille Kelan etuuksia valtaväestöä yleisemmin. Blogikirjoitus. Kela. Viitattu 22.3.2023. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5656>

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Juvakka, T. & Kylmä, J. 2007. Laadullinen terveystutkimus. E-kirja. Helsinki: Edita.

Kotoutujan alkuhaastattelu ja palvelutarpeen arviointi kunnassa 2023. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 11.7.2023. <https://kotoutuminen.fi/documents/3464316/4355103/alkuhaastattelu-interactive.pdf/fc02bcce-322c-48cc-a79c-0861b02df614/alkuhaastattelu-interactive.pdf>

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Viitattu 24.3.2023. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Linnanmäki, E. 2017. Asiakkaan ääni kuuluviin sote-palveluissa. Duodecim. Viitattu 6.7.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/duo13914>

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue 2023. Kotoutumista tukeva sosiaalityö ja sosiaaliohjaus. Viitattu 20.3.2023. <https://www.luvn.fi/fi/palvelut/sosiaalipalvelut/kotoutumisen-tuki/kotoutumista-tukeva-sosiaalityo-ja-sosiaaliohjaus>

Maahanmuuttovirasto 2023a. Tilastot. Viitattu 21.3.2023. <https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/21205/59?start=626>

Maahanmuuttovirasto 2023b. Ensimmäinen oleskelulupa. Viitattu 27.6.2023. <https://migri.fi/ensimmainen-oleskelulupa>

Maahanmuuttovirasto 2023c. Kiintiöpakolaiset. Viitattu 6.4.2023. <https://migri.fi/kiintiopakolaiset>

Maahanmuuttovirasto 2023d. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa kotouttamisesta. Viitattu 20.3.2023. <https://migri.fi/kotouttaminen>

Maahanmuuttovirasto 2023e. Perheenyhdistäminen. Viitattu 20.3.2023. <https://migri.fi/perheenyhdistaminen>

Maahanmuuttovirasto 2023f. Oleskelulupahakemus perhesiteen perusteella, kun puolisoilla on oleskelulupa Suomessa. Viitattu 3.9.2023. <https://migri.fi/aviopuoliso-suomessa-oleskelulla>

Matthies, A-L., Svenlin, A-R. & Turtiainen, K. (toim.) 2021. Aikuissosiaalityö. Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Minilex 2023. Elatusvelvollisuus avioliitossa. Viitattu 23.5.2023. <https://www.minilex.fi/a/elatusvelvollisuus-avioliitossa>

Nordentoft, H. & Lehtinen, A. 2022. UNHCR ja Suomen Pakolaisapu: hallituksen esitys ei tuo ratkaisuja perheenyhdistämisen esteisiin. Viitattu 21.3.2023. <https://pakolaisapu.fi/2022/11/16/unhcr-ja-suomen-pakolaisapu-hallituksen-esitys-ei-tuo-ratkaisuja-perheenyhdistamisen-esteisiin/>

Päivinen, J. 2017. Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista? Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 11.7.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160396/RAP2017_27.pdf

Rask, S., Paavonen, A-M., Lilja, E., Koponen, P., Suvisaari, J., Halla, T., Koskinen, S. & Castaneda, A. 2015. Primääriperheestä erossaolo on yhteydessä somialialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttaja-aikuisten hyvinvointiin ja kotoutumiseen Suomessa. Viitattu 24.5.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130701/YP1603_Raskym.pdf?sequence=2

Rednet 2023. SuomiKamu - ystäväksi maahanmuuttajalle. Suomen Punainen Risti. Viitattu 21.3.2023. <https://rednet.punainenristi.fi/node/38202>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 22.3.2023. https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kvali/L7_2_1.html

Santaharju, T. 2023. Suomesta haettiin viime vuonna suojelua enemmän kuin koskaan. Yle. Viitattu 21.3.2023. <https://yle.fi/a/74-20015349>

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Helsinki: Tammi.

Sisäministeriö 2022. Kansainvälistä suojelua saava lapsi voi jatkossa nykyistä useammin elää vanhempiensa kanssa. Viitattu 21.3.2023. <https://intermin.fi/-/kansainvalista-suojelua-saava-lapsi-voi-jatkossa-nykyista-useammin-elaa-vanhempiensa-kanssa>

Sisäministeriö 2023a. Maahanmuuttopolitiikka perustuu yhteisiin linjauksiin ja sopimukseen. Viitattu 6.4.2023. <https://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>

Sisäministeriö 2023b. Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. Viitattu 6.4.2023. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Sisäministeriö 2023c. Perheenyhdistämistä voi hakea Suomen tai ulkomaan kansalainen. Viitattu 20.3.2023. <https://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka/perheenyhdistaminen>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 22.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja - 2017:5. Viitattu 22.3.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80391/05_17_Sosiaalihuoltolain%20soveltamisopas.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023a. Kansainvälistä suojelua hakevien ja saavien sosiaaliturva ja palvelut Suomessa. Viitattu 7.5.2023. <https://stm.fi/turvapaikanhakijoiden-palvelut>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023b. Sosiaalipalvelut. Viitattu 7.5.2023. <https://stm.fi/sosiaalipalvelut>

Suomen pakolaisapu 2023. Kaikilla on oikeus perheeseen. Myös pakolaisilla. Viitattu 21.3.2023. <https://pakolaisapu.fi/oikeusollayhdessa/>

TE-palvelut 2023. Kotoutumiskoulutus. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 11.5.2023. <https://toimistot.te-palvelut.fi/uusimaa/paikallisetpalvelut/tyovoimakoulutukset/kotoutumiskoulutus>

Tervetuloa Suomeen 2022. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 21.3.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164131/2022_3_TEMoppaat_TervetuloaSuomeen_FI.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Osallisuuden edistäminen. Viitattu 13.7.2023.

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022a. Perheenyhdistäminen. Viitattu 22.3.2023.

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/perheenyhdistaminen>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022b. Kotoutuminen ja osallisuus. Viitattu 13.7.2023.

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>

TE-toimisto 2023. Kotoutumissuunnitelma. Suomi.fi-palvelu. Viitattu 11.5.2023.

<https://www.suomi.fi/palvelut/kotoutumissuunnitelma-tyo-ja-elinkeinotoimisto/63170062-159b-4668-8046-80ba188e4dc7>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 24.3.2023. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. Viitattu 24.3.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023a. Keskeiset kotoutumiseen liittyvät käsitteet. Viitattu 27.6.2023. <https://kotoutuminen.fi/keskeiset-kasitteet>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023b. Keskeiset kotoutumiseen liittyvät käsitteet. Viitattu 11.5.2023. <https://kotoutuminen.fi/keskeiset-kasitteet>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023c. Suunnitelman sisältö ja laativan viranomaisen tehtävät. Viitattu 11.7.2023. <https://kotoutuminen.fi/suunnitelman-sisalto-ja-laativan-viranomaisen-tehtavat>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023d. Kotoutumiskoulutus. Viitattu 21.3.2023. <https://kotoutuminen.fi/kotoutumiskoulutus>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023e. Järjestöjen toiminta tukee kotoutumista. Viitattu 21.3.2023. <https://kotouttaminen.fi/jarjestojen-tuki>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023f. Perheen kotoutumissuunnitelma. Viitattu 21.3.2023. <https://kotouttaminen.fi/perheen-kotoutumissuunnitelma>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023g. Perhe on tärkeä voimavara kotoutumisessa. Viitattu 21.3.2023. <https://kotoutuminen.fi/lapset-nuoret-ja-perheet>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023h. Yhteistyö järjestöjen ja viranomaisten välillä perustuu avoimuuteen ja selkeään työnjakoon. Viitattu 22.5.2023. <https://kotoutuminen.fi/yhteistyö-järjestöjen-kanssa>

Ulkomaalaislaki 301/2004. Viitattu 20.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>

Vilkkä, H. 2021. Tutki ja kehitä. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Julkaisemattomat

Karisto, S. 2023. Aikuissosiaalityön päällikkö. Sähköposti 11.8.2023. Helsingin kaupunki. Helsinki.

Kuviot

Kuvio 1: Mistä tahoilta tukea on saatu ja millaista tukea?.....	25
Kuvio 2: Millaista tukea olisi toivottu?.....	29

Taulukot

Taulukko 1: Esimerkki sisällönanalyysistä.....	20
--	----

Liitteet

Liite 1: Haastattelukysymykset	45
Liite 2: Tutkimuskirje	46

Liite 1: Haastattelukysymykset

Taustatiedot:

- Mikä on kotimaasi?
- Kuinka monta vuotta olet ollut Suomessa?
- Miksi olet tullut Suomeen? (maahanmuuton peruste)
- Missä kunnassa tai kaupungissa asut nyt?
- Kuinka kauan perheenjäsenesi ovat olleet Suomessa? Keitä he ovat?
  - Perheenkokoaja? Perheenjäsen?

Haastattelukysymykset:

- Kuvaile kokemustasi perheenyhdistämisestä?
- Millaista tukea/palveluita olet saanut perheenyhdistämisen jälkeen?
  - Millainen taloudellinen tilanteenne oli? Millaista taloudellista tukea saitte?
  - Millaista ohjausta tai neuvontaa saitte? (Sosiaaliohjaus)
  - Kasvatusasioissa? Vanhemmuudessa? Perhesuhteissa?
  - Kielenoppiminen? Vertaistuki?
  - Kuinka pitkään olette saaneet tukea?
- Onko tuki ollut riittävää?
  - Ei -> Millaista tukea olisit kaivannut?
  - Kyllä -> Perustele.
- Millaista tukea olisi ollut/on saatavilla?
- Mistä voit/voitte hakea apua/tukea jos tarvitset sitä?
- Oletko kotoutunut Suomeen?

Liite 2: Tutkimuskirje

Hei [vastaanottajan nimi],

Olemme sosionomiopiskelijoita Laurea Otaniemen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme perheenyhdistämisen jälkeisestä tuesta. Opinnäytetyön työelämäkumppanina on EHJÄ ry. Tutkimuksemme tavoitteena on lisätä tietoa perheenyhdistämisen jälkeisestä tuesta perheiden näkemysten kautta. Tietoa voi hyödyntää maahanmuuttaneiden parissa työskentelevät. Lisäksi tutkimuksella pyritään edistämään ja lisäämään asiakastyön ymmärrystä työelämäkumppanille EHJÄ ry:lle.

Osallistuisit opinnäytetyöhön haastateltavana. Haastattelukysymykset liittyvät perheenyhdistämiseen, sen jälkeen saatuun tukeen ja kotoutumiseen. Toteutamme haastattelut huhti-toukokuun aikana. Haastatteluun on hyvä varata aikaa yksi tunti. Kysymme haastatteluun liittyvät tarkentavat kysymykset erillisessä viestissä.

Kaikki tiedot käsitellään anonyymisti. Haastattelut nauhoitetaan ja ne tulevat vain meidän käyttöömme. Haastattelun aineistoa käytetään ainoastaan tutkimustarkoitukseen eikä tutkimuksesta voida tunnistaa yksittäistä osallistujaa. Kun opinnäytetyö on valmis, haastatteluiden aineisto tuhoetaan. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää milloin tahansa syytä ilmoittamatta.

Opinnäytetyömme on valmis viimeistään elokuussa, minkä jälkeen se on luettavissa Theseus.fi sivustolla. Voimme lähettää sinulle linkin julkaisemisen jälkeen. Opinnäytetyö kirjoitetaan suomeksi.

Jos sinulla herää mitä tahansa kysyttävää tai et ymmärtänyt kaikkea, ota rohkeasti yhteyttä:

Kristiina: [sähköposti / puhelinnumero]

Satu: [sähköposti / puhelinnumero]

Ystävällisin terveisin,

Kristiina Pynnönen & Satu Väätäinen